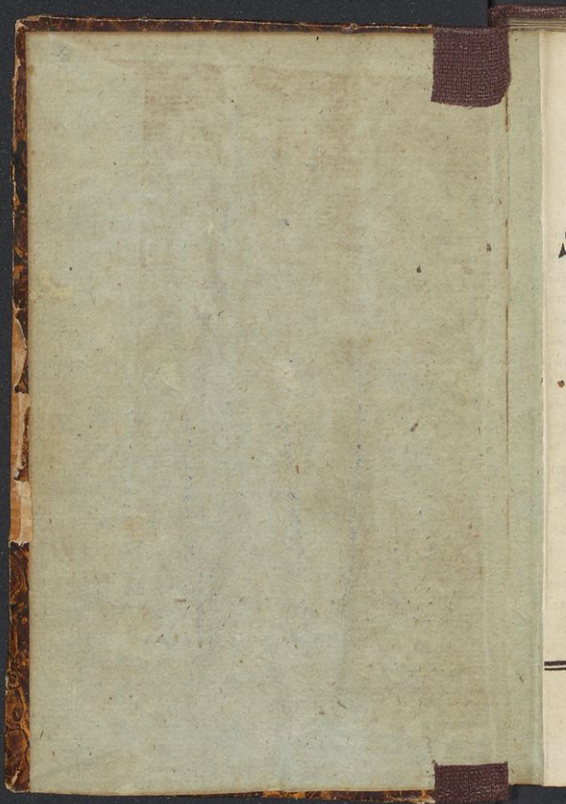

55377

ZOBRISZANI

Szloven

i

Szlovenka

med

MÚROV i RÁBOV.

GREGOR KREK

Nájde sze v-Körmendini

[pri Udvary Ferenci Knigovezari.

55377

030044766

3968.

„Ő cs. és ap. királyi Felsége atyai gondoskodását, és kegyelmességét oda terjesztvén ki: hogy az ország lakosainak azon osztálya-is, melly az isteni tisztelet szent foglalkozásai körüli szolgálatra alkalmaztatik; és a' fiatalság tanításával és nevelésével megbizatik, ugymint: a' Kántorok, Egyháziak és Iskolamesterek, a' tisztessbbek előjogaival birjon, mi szerint ez által felbuzdítva, a' becsület érzést mind magában: mind másokban is felsekcenteni és a' miveltebb viseletre minél jobbau törekedni igyekezzék. — Encél fogva múlt évi Mindszent hó 17 ki leirata által kegyelmesen elhatározni méltóztatott: hogy az országban minden törvényesen bevett vallási felekezetek Kántorai, Egyházzolgái és Tanítói a' tisztessbbek sorához számittassanak, 's vétségük esetében a' tisztessbbekeli bánás-mód alá vettessenek.

Költ Budán a' Magyar kir. Helytartó Tanács 1845 dik évi Boldog-Asszony hava 28-dik napján tartott üléséből.“

Vrli szlovenszki Skolnik.

V-ednoj fari szo sze lüdjé po vnougih lejtih tak szpohüjsali, da szo sze na nyé vsze szo-szedescsine bridko tou'sile. - -

Tou je nikse csüdo nej. Mlájsi brezi potrejbnoqa povcsenyá vu vrszti sze povék-sávajo, — szpodobno 'sivíni: — vu modrou-szti, i milosci pred Bougom i lüdmi pa nej!—

Za nikeliko csasza je bo'sánszka pri-gledba té pogiblávajoucse fare vörvajnszka i zadr'savajnszka dugoványa nacsi vravnala. Sztári zamedlani Dühovnik szvoj zemelszki be'sáj dokoncsavsi; szo eden mládi, 'sivécs-ni, preszvecseni, ino prebriszani Goszpoud odlocseni i priposzlani, komi je taki neogibli-vih popravkov potrejbnoszt v-ocsi szíjjala. — Nísteroucs szo z-mokrimi ocsmi na nebésza gorizdehnili „eti more nacsi biti, — decza mo-rejo v-soulo hoditi, ino sze navcsiti právoga

krsztsánsztva i cslovesztva.“ — Sztáromi skolniki sze je od toga kíhati zacsnilo, ino odpovedavsi skolnicsíji goszpodszi osterjás je pousztao.

Za skolnika je eden mládi, cšrsztvi i jászni kak ribje okou, zvoleni. Tomi szo Goszpoud taki regulo povédali „da skolnicske dú'snoszti naj nezamüdi v-právom vrejmeni szpuniti, — naj sze neborí prouti ravnitelsztvi, ka nikomi od Ádama i Ejve máo rou'se nerodí; — nego naj bode fárnikom vucsiteo i voditeo z-rejcsom i djányom, da ga vsze pohvále, dike, i dohodkov vrejdno-ga bode cenílo.“ —

On sze je z-dobrotivne kőszecske szitoticsnice podáo vu králevszko Zobráznovniczo (Pripravniczo) odned pa za pomocsníka k-náj imenitnejšim skolnikam. — Povszéd je goribráo, kak vcséla méd, od koga kóli, stera szo za nyega bilá. — Návcso sze je du'sevecs cérkvenih peszem, da nyemi je nej potrejbno vszigdár edno kozo drejti. — V-orgole igranyi szo ga ovi skolnicske za

Mújsztra prestimávali. *) Radje steo v-práz-
nih vöraj dobre knige, stere szo nyemi
Goszpon, ki szo szi vszáko leto nikelko nou-
vih priszkrbeli, z-dobre voule poszojüvali;
dvá trí pece papíra szi je vküpzasio, ino
zamerkao, stera nebi rad pozábo, da negda-
negda za csaszkratejnye páli presteti pre-
more. — Z-etaksim tálom sze je vszelé vecs
oblákov resüvala nyegova pamet, — nyego-
va prouszta zvünejsina oplemenitena, zobri-
szala, i olepsala tak, da je grátao nej súsla-
vecz, pa nej ozürni hajdúk za vucsenike, —
nej je prisao v-solo med deczo nedosztojno
po páverszkom oblecseni, tüdi nej po opics-
jem na glávi kápiczó, ali v-zoubi szmodko
ali pipo majoucsi, z-rejcsom: po császi sze
je privádo z-vszáksim náj szíromaskejsim
fárnikom sze szpriátliti, pa tüdi nej pozá-

---

*) Za obcsinszko poszküsbo pri odebéranyi nouvo-
ga Skolnika priporácsam velicsánszke mésne
peszmi „Tebé oh bo'sja viszikoszt“
vdil i szploh szpopejvanye. Tü sze zovádi
gíbcnoszt grla i prsztov. — Vszegavejcs nám
je krouto potrejbna edna „Peszmaricza Cérk-
vena“. — Steri plebánus je ali bode za nyou
mou's? —

biti pripoveszt „kí sze med pleve mejsa, ga szvinyé pojejo;“ — privádo sze je lejpo sznájgo vu Cérkvi, vu souli, i na szebi dr'sati; jezík szvoj i pero prav pelati, ino kaj valati!“ —

Solszke návade vrloga Skolnika.

Fárnikom pámetnejsim sze je niksi trúd i sztrosek nej vnou'sao za vcsenyé i oszre csanye szvojih lüblénih otrokov. — Vsza szoszed sina sze je zacsüdila, gda szo oni goriposztavili nouve, prisztojne, ino od ognya zavarvane, skolnicske hrame.

Vu presztranoj, szvetloj i sznájsoj vucsilnici zvün primernih sztolicz edno preceveliko Razpetjé (bo'sja mántra) — pod nyim kejp precsiszte Materé bo'se, — edna cserna tábla z-ednoga kraja po dúgom erdecse ténkelinije za pizsanye majoucsa, — na drügoj sztejni szo vizile solszke regule pod gla'sejnov.

Skolnik je roditelom gdebodi sztolmascso, da je mladini v-zdajnyih csaszaj tüdi sola pötreibna ár kí po szvejti scsè, sze domá vszega pötreibnoga navcsiti nemore; — nej szam szlisao, veli ou, pámetnoga csloveka preklinyati sztarise, da szo ga v-solo dáli; veliko jih pa poznam, ki zdihávajo, da szo nej v-szvojih mládih lejtih v-solo hodili; vörjejo, da dober návuk vecs valá, nego zláto i szrebro. — Pa mlájsi domá okoli goszpodársztva premalo hasznijo, — z-szvojim szprevedüvanyom, razbijanyom i zaglúsanyom sztráha i csemérov pacs doszta csinijo. —

Gda szo niki szkrbni roditelje dejte szvoje k-skolniki pripelali: on je tiszto z-negrbanim cselom pogledno, z-rokou v poglado, obátrivao, k-szebiprivábo tak, da je tákse dejte domá komaj csakalo vrejmen za v-souloidejnye.

Rejszan sze jih je v-souli vnogo nábralo. — Skolnik vszákomi vucseniki kraj poká'se, — vszákoga po iméni gorizapise, da ga bole pozna, ino veli vszém gorisztáno-

ti, gda sze bode nyegovo imé stelo, ino sze oglásziti govorécsi „jasz szam.“ —

Pokedob pa soula, v-steroj sze deczi szvojevola dá, nikaj nevalá, — naszledüvaujouse regule szo meli vucseniczke obdr'sávati: *)

Solszke Regule.

I.

Vszáki vucseník more vu odlocsenom csaszi vsoulo príti; ki je zakészno, ali vöosztáo, more Vucsiteli poveda ti: zakaj je tak vcsinó?

II.

Vszáki more mújti, pocseszani, i dosztojno oblecseni v-solo príti, ino v-sze, ka tü potrebüje, z-szebom pri-neszti.

---

*) Solszke regule prvikrát skolnik szám na glász presté, i po ednom raztolmacsi, — szledi sze pa vszáko szoboto po ednom diáki páli na glász prestéjo, vszi ovi sztojécs poszlúsajo,

III.

Vcsenyé sze kvszaksemi máli z-molit-
vami, i z-krátkov popevkov zacsne.
Steri kesznej pride, tou more kle-
csécs natihoma zmoliti.

IV.

V-souli more tího i na-mírom biti. Kí
drüge rási, i zburkáva, z-sztolice
more vö, i na szertéli sztáti.

V.

Koga potrejbesina szíli, z-podignye-
nov deszniczov sze more vö prosziti,
ino hitro nazáj pascsiti. Vecs od ed-
noga nigdár neszmi vö.

VI.

Pod vcsenyom je nikomi nej szlobodno
jeszti.

VII.

Kí kaj hüdoga vidi ali csűje od drü-
goga, more Vucsiteli ovaditi; de-

nok krivicsno tou'siti edendrügoga,
je prepovedano.

VIII.

Vucsiteli more vszáki vucseník pokoren biti.

IX.

Na pitanye Vucsitela je dú'sen vszáki povedati isztino, i nej lagati.

X.

Po souli more vszáki posteno domou ití, i po pouti nej júvkati, na repice goriszkákati, ali z-kém sze szvajüvati, nej v-kresmi plész glédati, nej vogláríti ni vudné, niti v-nocsi it.v. —

Skolnik szí je prébrao k-vszákoj dicsákov sztolici ednoga pámetnejsega, — k deklicsinam pa deklicsko, — steri bi ove solare, gda szám nebi csasza meo, vöpitáli, — pri vcsenyej nyim v-knigé pokázali, csi bi potrebno bilou, — ino bi Vucsiteli povedali, csi bi sto v-tisztoj sztolici falío.

Po skoncsanyi molítve nikeliko vö-pita skolnik zdaj po szamom, zdaj poprejk po ednoj sztolici; pá vszo soulo vküp, da naj v-knigo gléda i merka vszáksi. —

Za szlovkanye (szillabizálivanye) ino stenyé skolnik napise na táblo szmejsne, ali navküp návucsne recsí, naj mlajsi vékso volo májo pizmenke (szlove) szpoznati, ino piztati. — Té recsí je skolnik z-palicsiczov pokázao od pizmenke do pizmenke, — 'se po ednom, 'se v-sza sola je nyé razlágala, i po malom vrlo zgovárjala. — Skolnik mlájsom pri vszáksem etaksem govori káksi lejpi návuk povej za vodilo i preszve esenyé. — Nikeliko táksih govorov je bilou etih:

Aj-ja. — Sto aj-ja? dejte, dare nyemi lüba mati popéva: ajjaj ajjaj dejte moje! — Oh kelko mati z-ditetom trpí, pa kak hüdó materi dejte placsüje? —

Ja-ja. — Znáte ka tou veli? Krisztus je velo „vasa rejes naj bode ja, ja; nej, nej.“ To je to: vszelé isztina, ár la'sliva vüszta düšovmoríjo.

Ka-sa na-sa pa-sa. — Kasa je za deczo pasa, náj bole mlejsna; vrejlo jeszti je denok nej dobro.

Bob v-sztej-no me-ta-ti. — Sztejne sze bob nepríme; tak sze neprime návuk okorne decé. — Práz noszlamo mlátiti, pa nistere mlájse vcsiti, je vszedno.

Loncz lon-esá-ra hváli; gda lepó cingá: tak hváli vszáko delo szvojega delaveza.

Ki szi-ro-má-kom da-rü-je, Bou-gi poszo-júje; — veszeljé má kí kaj podelí. —

Csicsne dá nics; -nego pascslivo delo cslovecsihrouk, blagoszlovi dober Boug.

Zdráv-je po czür-ki prej-de, poni-ti raszté; -oh kak tesko trpí bete'sník, i dugó. —

Boug-sa je krát-ka szprá-va, kak du-ga práv-da. — Bole je kaj z-dobra prepüsztiti, kak pred Goszpodov sze tousiti ino trositi.

Ki sze z-vú-kom paj-dá-si, tú di 'snyim tú-li ti mo-re. — Lagojega pajdástva sze more vszáki hábati, ár nema dobroga koncza; i, t. v. —

Vsza sola je bila edno okou i vüho na Vucsitela. — Mlájsi szo bilí prav dobre voule. — Zdaj páli z-knige po malom vöprávjio nisterni, ino lepó z-prsztom po vrszti ká'sejo. — Na szlejdnye sze nyim naroucsi, keliko sze májo na drúgi hip navcsiti? - -

Goszpon Dühovni vszako szrejdo i v-szoboto pridejo v-solokrsztsánszke návuke delit. Teda vszi goriszposztánejo solarje, ino gdasze oni poklonijo „hválen bojdi Jezus Krisztus“ knyim prignovsi glavé odgovorijo: „amen na vsze veke; — blá'seni ki je prisao vu iméni goszpodnovom.“ — Goszpoud velijo vszém doliszészti, ino zacsnejo v-mláda szrcza szemen vöransztva i lejpe csednoszti szejati, — hasznovitnoszt jákoszti i pobo'snoszti v-náj lepsem obrázi naprejposztávlajouc preporácsati, — grdoszt grejhovpa, kak i kváre prázne vöre mocsno pokázajouc odvracsati, naj sze rano nezalübijo vu lagojine, kak v-nisterih krajih lüdje v-szvoje krofe. —

Pekedob bi na poszejano szemen potrejbno bilouszunce; záto szo v-souli dobre

voule bodoucsi vnouga pripovedávali vucsenikom za szmej. — Szeádbo, naj hitro zelení, more descs pomocsiti; záto szo tak príjazno i z-szrczá gúcsali, da szo z-gingavíh szrcz vesászi tüdi szkuzé — rodovita vloga — vmesz poszílile. — Szvojemi govorejnyi szo ználi z-obrázom i z-rokami moucs szpraviti, da szo jih radi poszlhúhsali solarje, ár ka sze z-merkanyom neposzlhúsa, tiszto kre vüh odfúkne, v-szrcé nepride, ino vnyem dobre miszli, ino oblúbe póbüditi nemore. —

Goszpoudi szo sze nej dopádnile nikesztáre — enoglászne — po lúsarzskom vlácsene peszmi príbo'sjoj szlú'sbi, nego szo szami nikelko lepsih i opobougslivíh znouvaszlo'sili, ali poszlovenili, ino skolnika po právoj vi'si popévati návcsili. — Gda je bilou nekaj csasza v-souli, z-ednov popevkov napiszano táblo skolniki velíjo vöobrnoti, peszem nouvo po vrsztaj na glász prestéjo, i skolnikom vréd zapopevajo. — Po császi solarje tüdi za nyima potégnejo, ino sze hitro k nouvoj peszmi privádijo. —

Veszélo je bilou viditi po sznejgi, v-
práhi, po sztenáj po, 'sagdilaj: aj-ja, ka-sa
na-sa pa sa i, t, v. Stera szo Vucseniczke
za Vucsitelom nacsrtali. — Materam sze je
vnou'salo pogoustoma hi'se vöbejliti, za to-
ga volo szo deczi ráj cserno kamenó tábli-
czo küpile, naj sze vu pizanyi vajajo. —

Veszélo je bilou csüti, kak szo szi di-
áčke nouve peszmi zbirali, — jászne di-
vojke pa gde bodi za nyimi poszküsale? —
Veszélo je bilou csüti, kak szo cejli sereg
mládih persón obójega szpole vecsér z-polá
i goricz na dom priszpevali, da szo bregouv-
je i dolouvje hrünili? — Veszélo je bilou csü-
ti, kak szo solarje pri sztoli radovednim do-
mácsim pripovedávali, stera szo vu souli po-
vedana, ino szo sze sztarejsi od mlájsov v-
csíli? —

Solszka Poszküsba.

Csi solarje pri vszáksoj priliki znájo
csedno gúcsati, i na szvoje djánye i nihánye

dosztojno paziti, — lü bim sztarisom, i o-
vim domácsim poká'sejo toti, da szo nej zah-
mán v-soulo hodili: zvün toga denok tüdi
Goszpoudje dühovni ino szvetszki, ki sze
májo szkrbeti za bo'so diko, ino szebi na-
rocsenih krsztsenikov vremenitno i vekivecs-
no szrecso, — pai vezolne szlovensine pos-
tenyé, — bi radi zvedli: jeli sze krsztsánsz-
tva i Szlovensztva mladike v-dober kraj vu-
gibajo?! —

Vrli skolnik z-szvojime vucseníki sze
je ospotanya bole bojao, neg szmrti. — Zá-
to szo vszizamá radi pricsakali za Poszküs-
ba (veliko Pitanye) odlocseni dén, da mo-
rejo ocsivesztno pokázati: kákxi je steri bio?
— Pozváni szo bilí nej szamo oni Goszpoud-
je, kí z-dúsnoszti morejo nazoucsi biti: ne-
go i vucsenikov roditelje, rodbina, ino cse-
mi fárniczke z-oboujega szpola. — Teda je
vsze po szvétesnyem vöglédalo v-souli. —

Pred vküpszprávlene gosztove eden vu-
cseník naprejsztoupivsi. ino nyim sze prik-
lonivsi, szkoro etak pozdrávla nyé: „Vi-
sziko postüvani Goszpoudje! Krouto sze ve-

szelimo, da mámo teliko szkrbnih Goszpoudov, kí nász tak lepou vcsíjo, i nám vouscsíjo tiszto dobrou, stero nám niscse nemore vkrajvzėti. — Nase veszeljé je dnesz tem vékse, ka nyim visziko postüvani Goszpoudje! lehko poká'semo, ka 'se známo. — Naj nász poszküsati dosztojo, csi szmo zalvál- ni vucseniczke teliko szkrbnih Vucsitelov? — Nasi odgovori náj nyim pout i trüd nikelko povrnejo. — I csi bomo vrejdni, nyihova pohvála bode nám náj szlájsi nájem za tou, ka szmo szí prizadejvali. — Boug nám dáj szrecso, nyim pa veszeljé!"

Pred vszém szo domácsi Dühovnik zacs- niti poszküsávat soláre z-onih návukov, ste- re szo nyim po csaszih v-souli razlágali ino sztolmacsili. — Dare szo oni hejnyali: skol- nik sze prime z-szvoje vucsbe pítat vucsenike priszlabejsih do prívátnikov. *) — Túdi szo

*) Csi bi dneszvütro níki vrli skolnik za pogoje- no plácsó zvün návadue takáj i prívátno sou- lo dr'sao, da náj níke odlocsene vucseníke z-öbilnejsimi znányami obogatiti, i oszrecsati zamore: táksega, proszim, nej trbej z-nevos- esenouszti od postenyá i szlü'sbe szprávlati, kak sze rado godí! — ár v sztráhi nieden skol-

ovi nisteri Goszpoudje malo vardejvali szvojih kmetov deczo. -- Zádnyics szo G. Esperes (Sinjour) nad ednim ali dvöma pokázali, v-kaksih öbcсноhasznovitno - le'sejsih nápravaj sze naj vcsenyé delí? --

Nad gládkim odgovárjanyom solszke decé veszéli gosztove szo vrloga skolnika pohválili; -- imenitnejsim solarom kaj tou vdár prikázali, -- Vrlomi skolniki pri odhájanyi, ki dvájsiczo, ki deszetko, v-prijiscso vteknoli, -- roditelje i rodbina od velke radosztí szkuzé kvapajoucsi szo sze pa zahválili pri vrlom skolniki za vcsenyé i trüd okoli szvoje decé, ino szo nyemi negdanegda ober v-právom csaszi návadnoga placšuvanya z-káksimtáksim tálom postenyé szkázali. !!! -- Pa v-rejdno, ár poulek Dühovnika vrlí skolnik je tisztí, po steroga vucsbi i trüdejnyi szo fárniczke bole sznájsni, ráhi, i pokorni grátali po lejtih; ino dober

---

nik kakstécs prigotovleni sze nepovüpa szvoje vucsitelszke csednoszti ino delavnoszti ober drügih vöszkázati," — i tak du'se pri sztárom vsze osztáne! — Dober i opravilen Vucsíteo je právi blagoszlov bo'si; malodelaven pa práva nevola za faro, ino je na pouti.—

glász okol i okolimeli tak, da szo sze kumaj
vsakale nedele i szvétka radovédne 'senszke,
naj morejo csüti dvá solara kre skolnika na
kórusi lejpe nouve peszme popevati; -- lücz-
kim fárnikom je tüdi kumaj szapa dohájala
setüvati tá, gde je vsza cérkev edno grlo,
gda skolnik zacсне! -- Vszigdár szkuzé po-
lijéjo lice ocsinszko i materinszko, gda mláj-
si pri zájtrasnyih i vecsérnih molitvaj brez
opombe szvoje nedu'sne roucsice k-Bougi
goripovzdignejo, i kak szo jih solszki Vu-
csitelje návcsili, tüdi za szvoje lübe roditele
eden ocsa nas molijo; -- gda mlajsé po szvé-
tesnyem goroblecseno prvle, nego v Cérkev
odide k-szpouvedi, ocsa i mater ponizno o-
bíma, glávo prinagnovsi právi: „Ocsa (mati)
odpüsztite mi, ka szam vász vnogokrát raz-
sálo, naj mi Ocsa nebeszki tüdi odpüszti!
vém 'se vecs nebom tak -- Dale i vecs gú-
csati nyemi je bráno jocs; -- szrczna ra-
doszt vszelé obadvá sztarisa na tolko z-sz-
kuzami oblejé, da mati szamo z-rokou v po-
korno dejte szvoje pogladiti, ocsa pa ku-
maj obátrivati premore govorécs: „Boug naj

vszém odpüszti, kak midvá tebi odpüsztiva; pojdi k-milomi Jezusi, ino moli za náj! --

Tou vidécsi ovi domácsi eden drügomi tüdi rokou podájo, csi bi koga v-kom táli zbantüvali, ino sze 'snyimi lepou szprávijo pred Sz. szpovedjov, -- po tom sze varvajo eden drügoga obsálití, da je vsze zmirom pri i vu hrami po vszój fari! --

Vrédnyena fárna soula je potrebüvala krájdo, gobo, línijo, perorezesz, papíre i, t, v. Vrli skolnik z-odDühovnika i primo's-nejsih fárníkov napro'senih pejnez dá naréditi edno precelejpo bandéro (zásztavo) z-sterov bi nyegovi vucseniczke za malo plá-cso bogatejse mrtvecze na Cintor (britof) szprevájali, i nad nyim popévali.

Okoli dnéva Sz. Gregora Pápe szta dvá malohole zevcseniva solara po fari pohi'so-vajoucs i popevajoucs kajtou tüdi naproszila; — i tak sze je solszka potreboucsa o-baljávala. *)

---

*) Koutnikom szo G. Birouv prepovedali okoli hoditi, i nyim kaj podeliti.

Níke obcsinszke i poszebne návade i segé.

Dosztakrát sze lüdjé edendrüggoga ogi-
blejo, kí bi med szebom sze priátliti mogli.
-- Dosztakrát sze szamí neszmemo niste-
romi csloveki pribli'sávati, nej'snyim gúcsa-
ti, nej'snyim kaj oprávlati, ár nescsemo od
nyegove 'se poznane nepirilüdnosztí, i bodé-
cse, kak jés, zvénejcsine razzáleni biti. --
Zaisztino nisteri cslovek sze po csaszi tak
privádi nedosztójnomi djányi i nihányi, da
vszákoga za gizdávcza stíma i raznása, kí
sze nyegove toposztí, nezaroblenosztí, grob-
jánsztva; i hüdovolnosztí hába. -- Csedén
toti ne'selej od kmetovszkoga csloveka tak
velike prebrisanosztí, kak od goszpods-
koga: denok i prousztí cslovek pokedob na
szvejti 'sivé i z-lüdmí poszle má, merkati
more na one nedú'sne návade i segé, stere
szo z-obcsinszkim privolejnyom v-cslove-
csánszko tiváristvo ino baratanye notripripe-
lane. -- Nikelike szo Goszpon dühovni sza-
mí, kakti varivács vöransztva, i krsztsánsz-

ke esednoszti, -- nikelike paskolnik, kakti
vdinyani vucsiteo, mlájsom v-soli povedali.
-- Vém je fárnikov sznájna zvünejšina tüdi
znaménye, da szo nej zanemárani, i za-
püsztseni! --

Kakda sze more dr'sati vu i okoli Cérkvi?

Cérkve szo lepota i kints katolicsánsz-
ke vöre, -- szo szvéte i Bongi poszvecsene
hi'se, v-sterih Jezus prebiva, i pricsáka ne-
volnoga 'sivoucsega csloveka, naj ga z-szvo-
jimi miloscsami potrousta. -- Szvéta groza
obide Bogábojécsega krsztsenika, gda v-
Cérkev notrisztoupi; -- ino

1. Taki pri dveraj sze poskropi z-nalecse-
nov blagoszlovlenov vodouv; prikloni sze
prouti prejdnyemi oltári; poklekne na szvoj
kraj, ino práv z-szrezá moli.
2. Kranscsák (klobük, houba) more pred
cérkvenim pragom z-gláve. -- V-Cérkvi
szvojega kránscsáke ali hoube nepolo'si na

- oltár, ali szvéczom na glávo ali rokou; nego, csi sze v-nisterom sztouci nemorejo goriovesziti, mej ga pod lejvov paszuhov.
3. Tia do cérkvenih dvér szí zgučsávati, -- pipo ali szmodko v-zoubaj meti, -- ali po'senszkom szpoli glédati ino zíati, je grdo.
4. Moski naj nejdo med 'senszke, 'senszke panej med moske, niti zvüna, niti vu Cérkvi; nego vszáki szpol na szvoj odkázani kraj.
5. Csi v-sztouli klécsas, i pride od tébe i menitnejši, sztarejši, i bete'sni: odmekni sze nyemi.
6. Czevzátko detéce, csi v-Cérkvi zabrecsí, more vöneszti; -- psza pa celou domá niháti.
7. Pod bo'sov szlü'sbov sze klecsí ali sztojí, kak je sega. -- V-rokaj mej molitveno kni'siczo, ali csiszlo (petli, pater noster, molek) Kí etih nema v-Cérkvi, ponávadi nema tüdi v-szrci pobo'snoszti.
8. V-Cérkvi sze neszmej, neoziraj, nerigaj, neklopocsi, da nebos drüge mouto i ráso vu pobo'snoszti.

9. Prídi v-Cérkev o právom časzi, i nejdi vö do szkoncsanya cejle szlü'sbe.
10. Gda zvoni k-molitvi, hitro sze prekrí'si, i moli brezi odlásanya naj bo na pouti, ali domá, na deli, ali pri szklejci. -- Ka sze odlása, sze rado zapüszti. --
11. Vezolni szvejt je bo'sja hi'sa; Boug je vszepovszéd domá; nindi sze neszmi ucsiniti, ka bi nyega razsálilo; nindi nej zamüditi, ka szmo nyemi dú'sni. Bougi szlü'siti naj nikoga nebode szrám „kí sze mené pred lüdmiszrame'slüje, velí Jezus, nyega sze ijasz szrame'slüva o bodem.“ Márk. VIII. 38.

Kakda sze dr'sís nazoucsi Goszpouda?

Boug na szvejti má szvoje namesztnike, dühovne i szvetszke; Nyé postüvati velí vu strtoj szvojoj zapouvedi.

1. Gda Goszpouda szrécsas na pouti, odkrij i pokloni sze nyim po krsztsánszkom „hvá-

- len bojdi Jezus Krisztus. "Csi vász je vécš
vkü, tou naj právi te nájsztarejsi szám.
2. Csi z-káksim Goszpoudom poszeo más,
k-nyim pojdocš z-szebom psza nevzeni;
- pred pragom szi obütelo osznájsi; —
sznejg i mokroucso z-gvanta dolisztepi,
naj sze v-hi'si z-tébe necedí.
3. Popítaj koga: jeli szo Goszpoud domá? i
csi k-nyim notriszmejs? — Csi mores ma-
lo pocsakati, ino bos v-dr'sinszko hi'so
vábleri: tam sze tüdi odkrij, i duhána nekadi.
4. Z-klücsenim kázeczom (z-drügim prsz-
tom) na ráhi szklonczkaj na dveri gosz-
poudove hi'se; csi szeneoglászijo od znov-
tra, escse ednouk malo bole szklonczkaj,
na stero csi sze neoglászijo, odsztoupi,
ino podlaszti.
5. Pri dveraj neposzlúsaj, neszkaslávaj, nev-
szeküj sze, niti nad oblok nelükávaj; nego
gda velijo po nemskom „herein“ — (dih
notri) — teda dveri po malom odpri, ino
za szebom cshedno zapri.
6. V-hi'si pri dveraj posztój, ino cshedno po-
vej ka 'selejs?

7. Szvojega kranscsáka (hoube) nedeni na stol. — Neszedi szi doli, dokecs ti neve-
lijo. Szedécsi sze negúgaj, niti szkri'so-
ma nogé nemej. — Necsohaj sze po glávi
ali indi, kak vūsivecz; — negrízi szi no-
jéte; — nepodr'si kranscsáka k-vüsztam.
— Na sztejno sze szamo meglenyák, ma-
nyák, naszlánya; csrsztvi korenyák na obe-
ma nogama ráven sztojí, ino roké má na
krili.
8. Goszpoudi sze more v-obráz glédati, pa
nej z-grbanim cselom. — Po hi'si neozí-
raj, nezíjaj, kak dabi kaj szvojega iszkao.
Netrejbi szi zoub, niti nousza.
9. Csi sze zikíha, ali zejva; z-róbczom (fa-
czalejkom) vüszta zakrój naj sze sto nevsz-
trási, kak dabi ga steo po'srejtí. — Csi sze
pa komi kihne, pravi: Bog pomágaj! —
na zdrávje! — ino sze z-glávov k-nyemi
prikloni.
10. Po klej plüvati, vszeküvati sze, po tom pa
z-nogouv razmazati, je po szvinszkom. —
Za vsze tou mej szvoj roubecz.

11. Pri Goszpoudi sze predugo nemüdi. —
Nejemli v-rouke nikaj, ka je v-hi'si.
12. Gda oprávis pri Goszpoudi tvoj poszeo,
gorisztani, sztoleczech posztavi tá, gde je
prvle bio; preporoucsi sze nyim govorecs:
nikaj mi naj nezamejrijo — z Bougom naj
osztánejo — hválen bojdi Jezus Krisztus!
— Nisteroj Goszpodi sze tüdi rouka more
küsnoti za volo nyihove oszebujne zasz-
lü'sbe, i csészti.
13. Csi káksi Goszpoud k-tvojoj hi'si pride-
jo, sztoupi nyim paprouti pred hi'so, i nez-
vejszti: ka sze veszelís, da szrecso más
nyih pri szvojem hrami viditi. — Odpri
nyim dveri, ino sztoupi za nyimi. —
14. V-hi'si ponüdi Goszponi sztoleczech, ste-
roga vértinya, ali csi pobriszati more, csi
je gli nej prásnati, — szám pa sztój, do-
kecs ti nevelijo doliszészti.
15. Pred Goszpoudom na szébe pazi, da ne-
bos prevzetni, csi sze z-tebom sálijo. — ^{me}
Ognya nekresi pred nyimi, ino pipe nena-
sigaj.
16. Gda sze Goszpoud páli odprávlajo, zah-

váli nyim, ka szo te obíszkali, ino jih nikelko szprevodi.

17. Csi z-káksim Goszpoudomides, dáj nyim deszniczo, szám pa na lejvoj pojdi. — Hrbta nyim nigdár neobrni, i naprej nevujdávaj.

18. Gucsís z-Goszpoudom? — nepokrij sze, dokecs ti nevelijo. — Goszpodi sze szkri-vati, pred nyimi pobegnóti, je po divjácskom. — Krivci sze ogiblejo Goszpodé, nej posteni podlo'sniczke.

Kakda sze dr'sís med edná- kimi?

Vszi szmo decza nebeszkoga ocsé. — Moremó szi kak brat i szesztra biti. —

1. Po pouti neleti, nelázi, nego hodi kak je prav. — Negúcsi szám z-szebom; nekríli z-rokami, — niti szi nefücskaj, ali z-bicsom nepokaj po várasi, ali véski. — Kvára pojdocš nevcšúti; — pijánczov sze ogni.

2. Csi te sto kaj píta, povej ka znás prijázno. — Od Vszákoga zvedávati: kama ide?

- sze nevdá; — pomori komikoli, ka pre-
mores, i nejemli za vszáki máli trüd plá-
cse; — Boug pláti! vnogo valá.
3. Csi znáncza gdebodi szrécsas; po priátelsz-
kom rokou nyemi podáj rekoucs: Boug vász
'sivi! ali: Boug dáj szrecso! — i opítaj,
kak sze mu godí? — Po pouti nemecsi
na lüdi spote, kak hodijo ali kak gucsíjo?
ár z-káksov merov mejris, z-táksov tebi
bodo nazájmerili. —
4. Znáj, da je vszáki nej vszigdár tákse vou-
le, i nyegova domácsíja nej v-táksem sztá-
lisi, ka bi rad pri szebi goszta vido; —
záto merkaj, da v právom csaszi prides
k-lüczkoj hi'si.
5. Prides v-lüczko hi'so: kranscsák z-gláve
doli, pipo ali szmodko zoub vö, — pok-
loni sze domácsim, i 'seli nyim: dobro ü-
tro — dober dén — ali dober vecsér! —
6. Zasztopno povej, po kaj szí priso; i csi
fi ponüdijo, szedi szí doli; — za sztolom
brádo podpirati, sze nedosztája.
7. Csi rávnic kam prides, dare obedivajo
ali vecsérjajo — ka je nej lepou — teda

- pravi: Boug'segnyaj! 'slicesteti, jedczom
v-zoube zíati, sze nepriprávi.
8. V-lüczkoj hi'si, csi te gli radi vídijo, nes-
toverjaj, repremetávaj, kak dabi steo kaj
vkradniti, — nedáj sze navoliti, nego sze
zczájtoma poberi.
9. Pri odhájanyí szlovou vzemi od domácsiñ
govorecs: nezamerte — ali: szrecsno
osztánte — lehko nous — hválen bojdi
Jezus Krisztus! —
10. Csi te steri znánecz z-daleka pohodi, na-
prouti nyemi sztoupi, rokou nyemi podaj, i
poká'si veszeljé, ka te je obíszkao;—po-
núdi nyemi sztolec, — i csi ti dugo ne-
povej ka bi rad? csedno ga opitaj: z-kém
bi nyemi mogao szlü'siti? — Kiszilo sze
nedr'si, i lagoji czájt netou'si. — Dober
eslovek rad drüga potrousta. —
-

Kakda sze dr'sis v-drü'sbi v-nogoféle lüdih?

Delaven cslovek rad domá osztanüje. — Negdanegda ga denok du'snoszt primora med vnogoféle lüdi priti. Teda sze more varvati, da sze Boug nezbantüje, i bli'snik nepohüjsa.

1. Bo'se i predgarov rejcsi za krátki csasz oszmehávati, drüga bo'sa zapouved prepovedáva.
2. Rad gücsi v-drü'sbi, denok drügem v-gucs nevujdávaj, i veliko neklopocsi.
3. Drügem vu vüha poseptávati pred drügi-mi, je zamerno.
4. Od nenazoucsnih hádo negucsi; szám od szébe dobroga tüdi nej; drüge razvlácsati bolí, szám szebé hváliti szmrdí. —
5. Drügi szpol z neszrámmim gucsom vszmejh szprávlati, je v-pekeo ogeny nosziti. — Od táksih mlevczov Krisztus velí: „ka bi nyim bole bilou mlinszki kamen na sinyek zvézati, ino sze vtopiti.“ Csi pakaj nedosztójnoga szlisas brbotati; hitro

na kaj bougsega obrni gucs, — kaj poproszi — kaj povej ali pitaj, i tak lagoje klopotanye sztavi. —

6. Szrame'sliva 'senszka sze krousto negloda okoli mo'skih. —
7. Pszüvati, ali lagati, naj bo za szmej ali dobiecek, vsze je hüdobno.
8. Nikoga kaksté szromaskoga neopotaj, niti nedráscsi ovim za szmej. — Nikaj nepozábi tak tesko csemi cslovek, kak od hüdovolnih pretrpleno oszramotejnye. —
9. Csi bi te sto vtégno razcsemeriti, prvle neg pregovorís, v-szebi deszét (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) odstej; ali pa a, b, c, do m, tiho pravi; — tecsasz sze csemérje ohladíjo, i za kaménye krúh porvnés. —
10. Brezi dú'snoszti, i csi szí nej zavüpani, neszpitávaj: kak sze drügi noszijo, kak 'sivéjo? — Lüczke csine neorilávaj, — más pred szvojim pragom pomerati. —
11. Z-tisztoga, ka szí vu drü'sbi csüo, dobro razloucsi: ka dale povejs, i ka zamúcsas? Rejcs sze lehko vüpovej, ali tesko

- nazáj poberé, — escse teskej rana zacejli, stera sze bli'sniki 'snyouv nevdári. — Szkrivosztih priátelov moremo vrejdni biti, i nej vsze odgreniti, odkriti, ino komikoli vösztrobentati, vözbobnyáriti. —
12. Preglászno sze neszmej, — ka'seo zroubczom zasztavi, da koga neokaslas. — Ravnaj sze po návadi csednih, zbriszanih lúdih, nej pa, kak opicza, po naópacsnoszti vszáksega nezaroblencza, ki je k-grobjácnsivanyi 'setak privajani, kak szómár k-scsetálji, da ga 'se niti neboda. — Ka szi ednouk v-grejso, drügikrát popravi. —

Kakda sze dr'sis na káksem gosztsenyej?

Cseden kmet, csi gli módusen, gosztsenyá pogousztoma nenápravla, nego spáre za jalove letine, za beteg, za dácsó, za szíromáke, i drügefefele neprevidjene potrejbnoszti. — Dvouje veszéle prigodbe ga de-

nok znájo nagniti na obszlü'sávanye goszt-senyá, nájnre: gda sze nyemi prvo dejte narodí (Krsztítje) i dare szvojega sziná ali esér v-hi'sni zákou dá (gosztüvanye, szvadbo. *) narédi szvojim priateľom za dobro volo. — Krsztítje bi lehko celou vö-osztalo. — Gosztüvanye, szvádba sze pa more vu prisztójnoj meri i rédi, z-dobro-ga szrczá, z-vedrim obrázom oprávlati. — Nej trbej tákse lüdi vküpnabrati; ali edno-ga kre drügoga k sztoli poszáditi, kí szo szi nej radi. — Nej trbej koga záto poz-váti, naj stokoli szvojo zevreto fáncoszt na nyega vövlíjé, ino nyemi ocsivesztni spot zadvá. — Nego vszáki goszt (szvatko) naj bode zavarvani pri tvojoj hi'si prouti vszákojacskomi necslovejsztvi. — Znáj, ka sze i pesz ogíble poparüvajouce köhinye. — Ali i goszt (szvatko) more posteni biti. —

1. Csi te pozovéjo na kákse gosztsenyé, zá-

*) Nasi goricsánje szvádbenim gosztovam poprejk právjio „szvatovje;“ — po ednom sze moski velí „szvatko“ 'senszka pa „szvaterja.“ —

to serega nepripelaj z-szebom, csi:ti je nej dovoljeno.

2. Prídi v-právom csaszi, mújti, pocseszani, obríti, i po szvojem sztálsí, ino primo'snoszti oblecseni. — Kí nezmöre szvád-benoga gvanta, najosztáne domá. — Kmetovszkomi csloveki goszpodszko oblecsallo sze tak vdá, kak praszici zláto szedlo. — Za volo ednoga gosztsenyá gvant na pouszodo prosziti, ino sze 'snyim gízdi, je rávno, kak da bi sze pura z pávovim pérjom lispala. —
3. Pri 'senszkaj moro prsza posteno zakrita bíti. — Stera meszniczo odprto po szvejti noszi, grejh za priatelsztvo proszi. — Stera sze krouto ponúja, sze po návodi zav'r'se.
4. Neteri sze na prejdnye meszto, nego pocsakaj, naj doliszposzédejo, kí szo vecs kak tí.
5. Csi szo sztolni róbcí priprávléni: razgre-ni szvojega na krilo, da szí gvanta nepokvápis; ino szí 'snyim vüszta i prszte zbri-si. — Merkaj, da z-szklede nenaprávis ceszte, ino sztólnoga prtá nezgrdis.

6. Neszégaj po nájbougsih 'salozaj (falataj) pa sze nedáj vszigdár ponüjati. — Vroucso hráno dugo grou'sati, na glász pihati, je grdo; — ráj teccasz kaj gúcsi, ka sze ohladí. — Szmrkati, pre'sivati dugo, je nej lejpa sega.
7. Szi pri goszpodszkom sztoli, dobromerkaj, kakda sze hráne, stere nepoznas, v'sívajo, da nebos pús z-hlatkom túko.
8. Roké csedno dr'si na sztoli; z-rasoskami szi zobé netrejbi, — esonte pod sztol nelúcsaj, nego polo'si na kraj tanyéra.-- Nájdes múho, vlász, ali kaj táksega v-hráni; tisztó nepoká'si, nego zakrój na sztrán, naj sze drügim negrusztí od hráne, ino kühariczó neospotas. —
9. Nikakse hráne negrajaj, nego tak niháj, ka ti nedisi. — Bougso hráno ali pitjé od goszpodára terjati, je hajdúcsno grobjánsztvo.
10. Od prenágloga i prevecs parouvnoga vszébemetanya sze zadr'sávaj. —
11. Csemi goszti (szvatki) dójde pun 'seló-

- decz z-gosztüvanya domou odneszti, nej pa tüdi napháne 'sepe. —
12. Csi je sega koga obdarüvati; z-veszeljom vcsíni, i neoponoszi, ka szi dáo. —
13. Vcsászi gosztüvanye tüdi igra i plész o-beszeli. Csi znás, ino sze ti rácsi, za-szükaj sze nikelikokrát, i naszkákaj.
14. Neplési predugo, naj drügi tüdi presz-tor dobíjo; niti prenáglo, da uezspádnes. —
15. Z-plešiscsa nehodi prehitro vö na hlád, niti mrzlo pít; nego po malom sze szpre-hájaj prvle, i vhládi, csi 'selejs zdrav osz-táti.
16. Med plészanyom sze vari neszrámnoga pogléda, dotika, no'sbe, rejcsi, ino segé, naj nezgibís divistva i gostenyá bo'sega ino postenih lúdih. —

Od domáce sznájsnoszti.

V-zdájsnyem csaszi csemikmetovjeszi dvouje prebiválnice — na pou drügi stírják (klafter) vizike — i kálhatne goriposztáv-

lajo na olepotejnye vészi; ta prejdnya je malo bole presztrana, — ta znotrejsnya pa malo voszkejsa, i sznájsnejsa. — Tü je domácsi oltár to je: razpetjé, i kejpove níkih szvéczov, stere za Bougom trdno postúvajo domácsi lüdjé; tü májo molitvene i drüge féle dobre knige, ino szvoja csiszla; — tü moli, ki v-Cérkev nemore tü sze podvori csemi goszt; — tü sze domácese 'sene obábijo; — tü sze bete'sniczke z-szvesztvami potroustajo po Mésniki. — Okoli bramóv je plemenitno drevje na szajano; — blüzi má goszpodaricza (vértinya) ográdecz, v-sterom sze nahájajo gredé, gde pripouva za kühinyo i dober ték (smah) hrán potrejbni petri'sel, merkevczo, czeler, csesznek, lük; pa vecsféle saláto, stera sze vszáki stríkedén znouva poszejja v-leti, da naj neszfalí; delavci jo radi jejo na toplom i mrzлом z-tikvenim olijom; — v-ográdcí rasztéjo lejpe rou'se; liliom; rozmarin; klinci; 'sáfje i t, v, — da v-leti po szvétkaj jászne divojke májo kaj preglejüvati, i pridihávati. —

Na gorieskom itak sztojíjo níkédik kak-

tak vküpnelúcsami cimpri, — hisice szo za prebívanye znoutra cserne i kmicsne kak noucs; — tam v-ednom kouti prászci jejjó, v-drügom küri szedijo, v-tretjem tele gnü-szi, v-stertom pécs i ogniscse zadejva; — müh po hi'si vsze 'sivo; szmetja, i kürye-kov teliko, da szí posten cslovek nemore szészti; ali pa more puno szkákajoucsih, ino lazécsih sztvárih na sztán vzeti; — po návadi eden stampet je grsi, neg v-lejví szvinszka posztela, pun sztinicz, kébrov, grilov i t, v. — Nej je csüdo, ka pri etak-soj hi'si vszi krváve i kermeslive ocsi, szráb i vüsi májo; blejdi szo kak szmrt, okajeni kak dinnyák (rou). — Pred dverami níkih hi's je teliko cslovecsnikov i govencsekov, da od dalecs szmrdí, i cslovek blüzi hi'se nemore. — Vértinya i decza szo czándravi, zamázani, kondraszti, i brnyavi kak sztras-silo za proszeno nyivo. — Vsze je naci, gde je szkrbna vértinya, ino friske dekle. — 1. Küre, szvinjé, i drügo 'sivíno nej trbej v-hi'so ali kühinyo naváditi; — kopanya naj bode pred lejvom; — mácske naj mü-

- al lovijo, po sztolí i ognisci neszákájo, nisteroucs sze je 'se hram vú'sgao od 'sarecse macskece dlake. --
2. Prebíválnicza naj bode szvetla i sznajsna; záto 'senszke morejo vsze zdrápanice prouti zama'süvati, -- szmétje i pavocsine pometati, -- sztejne obejliti. - Din naj vöide z-kühinye po dinnyáki (rouri) steri sze more vszáki keden z-omelom vöpomeszti.
3. V-stampeti sze more vszáki drügi keden szlama ponouviti; -- sztinice popariti; -- vszo 'sivino 'snyega pokoncsati. --
4. Csemi 'senszke vszáko szoboto vecsér sztol, klópi, i ove leszene napravke omíjejo, obloke zobrisejo, da je vsze csiszto kak szvétesnya ouprava.
5. Domácsi sze morejo koncsimár vszáko nedelo preoblejcsiti; poszebno decza, stera sze hitro zovlácsi. -- Záto sze vértinya more szkrbeti za predívo, i plátno. --
6. Prtouvje i ov plateni gvant sze more koncsimár vszáki mejszecz opariti.
7. Vszáko ütö, dokecs moski vünej márho ravnajo, ali kaj okoli hrama preglejújo:

morejo 'senszke posztele popravití, hi'so vöpomeszti, oblok i dveri encasz gori odprejti, práh z-sztola i kloup pobriszati, i vszáko rejcs na szvoje meszto polo'siti, da vszáki, ki k-hi'si príde, lehko szpozna, da szo domácse szamice kaj v-rejdne. —

8. Po vszákom máli sze morejo 'slice, szklejce, tanyérje, lonci (pizskri) i vsze féle nüczana poszouda v-kropi z-koszitrinov trávov ali szlamov sesouvati, zeprati, ino tak z-pouti djáti. --

Csedne 'senszke szamé szebé tüdi nepozábijo nego sznájsne hodijo; -- szlejdnye ido szpát, i prve gorisztánejo, naj sze nyim netrbej pred moskimi ceszati, opletati, i mújváti, — pri ognicsi celou nej, gde bi vlász lehko v-hráno szpadno. -- Nesznájsna vértinya, kakkoli bogata, je odúrna: -- Nikaj pa nej szlájsega, kak csedna 'sena; -- ona je szvojoj hi'si tou, ka je szvetlo szunce vszemi szvejtí. -- Isztino právijo lüdjé: kagoszpodár ednoga, goszpodaricza pa trí voglé hra-ma goridr'sí. --

Moska sznájnsoszt.

Nestimajte Moski! ka szte vszi vrtejsih od vasih bojdikaj 'senszk, ár sze lehko namerimo na vnogo manyákov, zamázanczov, i grdühov. -- 'Senszkem nemorejo etaksi nesznájnsoszt v-oucsi metati, csi nescsejo od nyih csüti: „primte sze za szvol nousz.“ -- Neszramnyászke v-zími kre pécsi drejmajo, zobszton szedécs duhán kadijo, -- szmradlivi pepéo z-pipe po hi'si gdebodi vösztrouszijo, -- szvoje blatne csrejlve na szertéo lücsíjo, -- mokre gabáne v-toplo prebiválniczó notriprineszėjo, i goriobeszijo. -- Csemi moski nemanyiküvajo, nego i v-zími, dare vünej od hüdoga vrejmena i mrazi drügoga delati nevejo, med préljami drevenke, kosáre, kosse i t, v, pletéjo; -- grebla, lopáre lesztvice, 'slice, járme, talige, lopate, perotnice, i drügeféle okoli gazdíje potrejbne skéri narédijo. -- Ka domá nejtrbej, odájo. -- Kak pa vöglédajo nisteri moski? tak, da nyim sznájnsne 'senszke nemorejo prijáznoga pogléda dati. -- Za hi'sno sznájns-

noszt sze szkrbeti, je tüdi moska du'snoszt.
Záto moski!

1. Gdakoli od dela k-sztoli idete, csi szte blatni, ali ovak rúsní, morete sze mújti.
2. Po vecsérji szí z-ospicsenim perom ali szlamov zobé vösztrejbite, z-sztüdensniczov vöoplátnite; vszáko 'zájtra z-szredinczom tüdi vöoperte zobé, naj vász nebolíjo, -- rano vöneszkáplejo, -- í nevonyajo.
3. Potrejbno sze je vecskrát pocseszati, denok nej na sztol, na okno ali na tákse meszto, gde bi mogli drügi vase vlaszé, csi nej vüsi, goribrati.
4. Szvojih nojétov negriszte, nego z-osztrim nosiczom, ali skárjami porezajte preci, kak zacsnejo cserniti.
5. Sterim moskim bráda raszté, morejo sze obríti koncsimár vszáko nedelo zarán, ali gda v-káksem oszebújnom poszli v Cérkev, ali pred goszpodo idejo.
6. Moski morejo brs popraviti, ka sze prí hí'si sztere z-leszenoga; kakti: nogacse, kloupi, gréblíce, raszoje, grable i t, v.
7. Gnój pred hí'sni prag metati, zdrávji skou-

di, ino sze grusztí postenomi csloveki; -- gnójsniczo more na trávnik püszítí; -- ali 'snyouv ogradne gredé polejvati. -- Drvo-tan sze more veeskrát poravnati. --

8. Oblacsilo moskoga szpola naj bode csed-no -- Vogrszki razbojnicski czifraszti gabánje, i krancsáki szo drági, ino sze poníznomi szloveni nevdájo. -- V-zími toploucso, v-leti pa lehkoucso more gvant meti. -- Raztrgani hodijo manyáczke i pijánci; okrpaní pa posteni szíromáczke.-- Czéhszkim (mesterszkim) moskim bi sze dosztájalo vszigdár vu szüknyenom gvanti v-Cérkev priti, -- trszczom pa, gda kaj ocsivesztno odávajo ali küpüvajo, naj vékse vörvanye májo. --

---

Návuk za Szlű'sbenice.

V-etih krajih, kak znáte, szlű'sbenice sze rade k-Jürjevom, ino prve dní nouvoga leta szelijo. Trnkina Rosinka sze je pred vcserásnyim od etecz dén hoda dalecs

szlū'sit odprávlala v-dobro meszto. -- Prvle sze je v-szvojoj farnoj Cerkvi pobo'sno szpovedla, pricsescsela, kla küsnola, ino milo joucsécs Bougi zahválila za vsze miloscse, stere je v nyej od mládih noug prijela -- Odned je sla od szvojega dü'sevnoga pasztira szlovou jemát. -- Rokou nyim küsne, i na szvojo molitveno kni'siczo stero je z-obema rokama dr'sala, túsno doligledécsa právi: „Goszpon dühovni! -- Lejpo sze nyim zahválim za vsze návuke, stere szam od nyih csüla, za vsze dobroute, stere szam od nyih prijela Nyihovim ocsinszkim návukom nám zahváliti, ka szam zdaj v-dobro szlū'sbo prisla. -- Szamo me tou nájbole sztrási, kak de sze mi godilo, gda nebom v nyihovoj szkrbi! — Molila bom za nyih vsze szvoje 'sive dní, naj nyim Boug povrne! -- Vecs je nej mogla od prav miloga joukanya i kuczanya. -- Goszpoud szo pa djáli: Lüblena moja Rosínka! -- Pokedob odsztávas naso faro: Jezusa i nyegove návuke na miszli obdr'si. On pojde z-tebom, on sze bode za tebe szkrbo. -- Vszelé szi me rada bougala, vü pam sze,

da i szlejdnyih návukov nepozábis, stere ti za szlovou dám:

1. Postena bojdi, i szpametno sze dr'si preti vszakomi esloveki, nájbole preti domácsim, naj te po pravici radi májo.
2. Rada bougaj brezi múvlanya, ino vsini vörno, ka ti zapovejo, naj bo kakkolitesko. Jezusi szlú'sis, on bode tvoj plácsnik.
3. Domácsim volno pomágaj, gda vtégnes kaj vsiniti za nyé. — Rouka rokou zuúva. — Gde med dr'sinov nega nevoscsenouszti, tam je mír i veszeljé. —
4. Vsze, kajkoli ti naroucsijo, mej v-lejpomredi, da mores i v-kmici nájti. Necsákaj, nájbi ti vsze pokázali; — száma szizmiszli, ka je potrejbno; — ka pa nevejs, opítaj, ino poproszi, naj ti poká'sejo. — Friska i pravicsna bojdi, mejlabos postenyé.
5. Szvojega lona na dráge cifre, csácse i moske nepotrosi, nego sze po szvojem sztálishi esedno oblácsi, — prisparaj szikáksi krajczar na sztáre i beté'sue dní, steroga bos krvávo potrebuvala, pa nemogla zaszlú'siti —

6. Há baj sze malovrejdnih lúdih ; szamonyim potrejben odgovor dáj. — Kí sze ti zacsne prilizávati z-rejcsom i z-mítov neszrámmo: scsé te zapelati, ino od postenyá szpraviti. -- Csi sze száma szilnikov bránniti nezamores, kricsi za pomoucs, — neszramnyáka odszünnyávaj, plüváj, brszaj, skrábaj, — Csi lih mores, száma nindi nebojdi. —
7. Zeberi szi v-tisztom kraji csednoga Szpovedníka, od steroga proszi tanáts, dare sze száma neznás vpoutiti, niti sze nepovüpas k-drüгим. — K-szpouvedi, i krisztusovoj vecsérji idi vecsfárti, da bos krepsa vu szküsávanyi. — Idi negdanegda na Cintor (britov) moli za pokójne tvoje sztari-se, i drüge preminoucse. — Pogledne grobe, kak vnogo dekéo tam prhnej, stere szo sze szvoje dni vu necsisztoj naszládnošti kalísale, zdaj pa szo esrvom za jejsztvino. — Gde szo pa nyihove düse? — Od nebeszkoga Szodcza szo v-pekeo zavr'sene, csi szo sze nej szpokoríle, ino tam objoukájo szvoje szprevedne mladoszti naszládnošt! —

8. Szkrbi sze, da bos vszako nedelo Szvétek pri céjloj bo'sej szlú'sbi. — Csi nebi mogoucse bilou: obrni sze tiszti hip z-mislejnyom izocsmí vesászi preti Cérkvi, i moli gda vtégnés, da nepozábis tvojeja Bogá, nyegovo vöro, inaj düsa neoszlabi. —
9. Vszako ütro, dare sztánes, pekri'si sze, i Bougi sze preporácsaj govorecs: „Lejpo ti zahválím Ocsa nebeszki! kaszi me niczój ovarvao. Varvaj me i denésnyi dén, da bom vsze na tvojo díko csiníla.“ — Gdavecs moliti nevtégnés, pojdoccs moli. — Gdabos vecsér keszno trüdna, i veliko moliti nemogla: pred posztelo poklekni, szrcé i roké k-Bougi podigni govorecs: „Hválo ti dájem Ocsa neb! za vsze dobroue tvoje, stere szam dnesz od tébe prijéla. Proszim te, odpüszti mi vsze grejhe moje, z-sterimi szam tebé razdreszelíla! Dáj mi lübo lehko noucs! — Oh Mária precsiszta Mati bo'sa, i moj An-

gyeo varivács! osztanita kre méne, naj szi morem pocsívati!,, — Po tom krí's na szébe i posztelo vsíni zblagoszlovlenov vodouv, i vu iméni bo'sem zaszipi. — Tak vszáki dén z-Bougom zacsnes, z-Bougom dokoncsas, i Boug te neodsztávi. —

Ete devétere návuke ti moja Rosínka! za szlovou szporoucsim. — Zdáj szi nedú'sna i csiszta: oh bár da nebi nigdár kaj hűdoga od tébe csüti bilou! — Ráj bi csüo, ka szi mrla, kak pa szlisao, da szi zapelana i zgüblena ovesicza. — Tou bi bilou moja náj véksa 'saloszt: pa nej szamo moja, nego i Angyelov bo'sih. — Drúgo ti dati nemám, nego eto más eden kejp preciszte divice Marie, stero szi ti rada postüvala. — Kelikolikrát bos ga vidila, szpoumeni sze z-mojih szlejdnyih návukov, i moli za méne. —

Návuk za hlápcze.

Morti 'se tak znáte koga iscsejo várme-
gyévszki paudúrje v-nasoj véshi? — szo zacsnili Vucsiteo. Plotnyekov Jáncsi na Vogrszkom szlü'sécsi je veliko zakaczao. — Gda bi ednook v-plin pelao, zastelo sze je nyemi na eden napitek v-krcsmo szkocsiti, i da szo ga pítvci zagucsávali, tüdi pipo na's-gé ino' sze müdi. — Med tém mimo nyegovoga vozá kopünár vozi, na ceszti niháni v-preseni konyi sze szplásijo, naszkókama pobegnejo, koula szpolámajo, i szprevr'sejo tak, da je vsze szilje z-razdrápanih 'saklov raztorjeno. -- Jáncsi sze je nej povüpaó k-szvojemi goszpodári, -- kí ga je za volo gveranya szvojega kvára plemenitnómi G. Birouvi obtou'so. -- I da je edna nevola nigdár nej száma, -- zovádjena szo takájse Jancsiova vnouga tolvajsztva; -- krcsmárje i fotivojce ga tüdi terjajo. -- Ocsa nikaj nescsejo od lagojega sziná csüti. -- Csi ga gder nájdejo, jaj nyemi.

Najsze nisterómi zvasz dneszvütro szpódobno negodí, dobro pametüjte moje návuke:

1. Pokedob vosnya 'sivína vnogo haszka szprávla, more sze nám míliti; -- i da jo privézano i v-sztráhi dr'símo, moremo sze za nyé krmo, sznájgo i zdrávje szkrbeti. -- Kí szvoje konye ali jünce v-právom csa-szi csedno nenakrmi, ali prevecs z-obrokom nafula, ali prenáglo tira, naszkorom odnemorejo. -- Kony tüdi má szvojo praviczó. -- Kony velí: v-brejg netira! me, -- v-dou nejezdi me, -- po ravnom tiraj me, -- v-stali nepozábi me.
2. Vpreseno 'sivíno -- bojdi szí -- v-déscsi, v-sznejgi, ali vrocsíni -- na ceszti pod mílim Bougom niháti, -- ali v-lüczke rouke prepüsztiti, -- ali zavroucseno napojiti, -- je krouto pogibelno.
3. Kajkoli vozis, pred 'sivíno glédaj naprej. -- Na ceszti czaszarszka posta po návadi sze neogible, záto od dalecs v-rosics znemore ognoti, -- teda na právo vozi, csi gli goszpouda peías.
4. Potrejbno je na dou zavíratí, zavirnilancz

presztávlati, naj sze sinya na ednom potácsi nezgloda, ceszta pa po ednom kráji nezglouba.

5. Drincse sze more vszelé vöszprosziti, gda kam scsé. -- Kí po noci popleszáva, popijáncsiva, sze spila, i kurvári: tisztomi sze vudné drejva, koula sze 'snyim vréd prekupicznejo. -- Neszreca je vszigdár gotova. -- Gda spilo náj bole ká'se, tisztikrát náj ráj zla'se. -- Kurve pa tak csloveka od pejnez, od zdrávja i postenyá szprávjio.

6. Nigdár nebougaj one, kí te na vkanyüvanye i okrádnejnye goszpodára podbádajo. Oni do sze z-tébe szmejáli, gda bos szám joukao.

7. Z-tebi naroucsenov 'sivínov nindi nikomi kvára nevcsiní, -- za tebi zavüpano 'sivinszko szprávo i goszpodárszko skér mores dober sztáti, ár ovak zgübís szvojlou.

8. Vszáko szebi nalo'seno delo radovolno i vörno opravi; -- Steri hlápecz pred delom múvi, vszáki sze ga bojí, i dobre szlú'sbe 'smetno dobí.

9. V-stali gnója, pavucsine, i v-szenscseki
vnogo szterja netrpi. -- Na nous dveri
na nyej zapri, naj kákxa hüdouba k-'sivi-
ni, ona pa vö nemore. -- Dobroga hlápca
k-szrecsnomi krúhi pomágajo goszpódár-
je, ino ga dugo z-postenyom szpomínajo;
-- lagojega pa z-leta vkraj po'senéjo.

Doktor Luther Márton.

Rodjen je Luther Márton na Szaxonsz-
kom vu Izlebiji od szromaskih tesácskih ro-
ditelov vu leti 1483. V-málih soloj od vnou-
goga vcsenyá, sztrádanya, ino vucsitelov
malo prevecs osztroga 'snyim baratanya je
tak bojécs i medlouven bio, da ga je v-Ei-
zenak várasi edna dovicza z-pomilüvanya k-
szebi na kosto vzéla, za stere volo je po-
míszlo Prokátor posztáti; szledkar sze je de-
nok med Redovnike sz. Augustina vu Erfur-
ti notriobléko (1505) -- Mésnisztvo, i za
volo szvoje neprouszte modrouszti Doktorsz-

tvo Modro -- i Bogoszlovsztva zadóbivsi, je za vucsitela (profesor) odlocseni pri novom vszevucsilisci Witeberszkom, stero je Fridrik Szaxonszki Kurfirst podigno, i tam nyemi edna prebiválnicza vöpokázana vu klostri Augustinarov (1510).

Naszkorom sze je prigoudilo, da rimszi Pápa Leo X. vidévszi törszkoga Czaszara vszelé dale v-Europo szilno trejnye, po ocinszkom opomenéi proszi europejszke Poglaváre, kí szo sze uprav teda nej radi meli; najbisze zmírili, ino szpajdáseni otúrbali, i szpotrli nepriátela vszega krsztsánsztva. -- Prigotovleni Poglavárje szo Pápo za sztrosek oproszili, kí, da nyim ovak nebi mogao opomocsti, dosztojao sze je vszém onim vörnikom, kí bi k-naszskornomi törszkomiboji, ino k-dozídanyi velicsánszke cérkve Sz. Petra vu Rimi na diko vszemi krsztsánsztvi zacsnylene, z-álmotvom pripomágali, Jubileum (popunoma odpüszte) darúvati (1516)

Pokedob je po nemszkom országi nazvescsávanye Jubileuma, ino álmotva notri popobiranye Teczel Jánosi, i Redovni-

kom Sz. Dominika narocseno: nevoscséni Staupicz János witeberszkih Augustinarov Glavár sze je tak razkácso, da je vecskrát pri sztoli szvojm bratom razumlivo na znánye dáo, ka nebi márao, da bi steri Dominikánom, kakti glaszítelom Jubileuma, kákso tákso szplejticzó nasznouvo; Ka bi brscasz on szám doprineszo, da sze nebi nyegova stimano zbantüvana gizdoszt z-obbaskov csésztjov doszítíla. -- Nego mládi Luther popádnovsi priliko z-szvojov modrousztjov sze stímati, zacsne prouti naopakovracsanyi odpúsztkov po szmejsnom i sálivno predgati, vszelé globse grabécs tak dugo, da je za malo csasza odpúsztké celou zavrgao, ino na vécsar Vszejh szvéczov na dveri Cérkve Witeberszke 95 povedkov goriprikelo, vöpozávajoucsi kogakoli na stükanye nad nyimi (1517)

Luthera vözostampane grizécse predge i povedki szo od radovednih náglo presteti, ino szo veliko lármo zagnáli po vszój nemskej zemli; -- edni szo Luthera kmeszti za jeretika prekrícsali; -- drúgi szo stimali,

da je obnoro; -- szprevednyáčke szo sze pa veszelíli novini. -- Te c z e l i n o E c k J á n o s ingolstadiumszki Profeszor Bogoszlov-sztva szta na lutherove povedke taki odgovo- rila v-napiszanih knigaj. -- Luther je nyima tüdi nej osztáo dú'sen, -- czlou: vu tecsáji pernyánya zavroucseni Luther je naprejzno- szo i zagovárjao tákse návuke, sterih je pred tém niti szám nej vörvao, niti szo one nej nigdár vörvali právi krsztsanje. -- Raz- freskao je tüdi nike sztáre pobo'sne krszt- sánszke návade, nepremiszlivsi, da szo nist- ere, kakti meglé, k-szunci (k-právoj vöri) neszlisajoucese; -- nistere szo pa tak potrejb- ne szkoro, kak szkourja na drejvi.

Po knigaj Luthera szpácseno prouszto lüsztvó je szvojim goszpoudam teliko nepo- kornosztí zevlelo, da szo sze presztrasseni Maximilián Czaszari potou'sili, kak sze nyim godí?

Cseden Czaszar nehotejoucsi v-dühovsz- tva poszle sze mejsati: oproszi Pápo, naj obsinszkoga vrenyá od novih lutherszkíh návukov nasztánoga z-szvojov oblásztjov za- düsiti neodlása.

Na pitanye v-Rim zazváni Luther kakti szpláseni vuk sze potají v-oveseno kou'so, Pápi sze molécsi: ka nebi nepriátelom vör-vaó, -- nego bi sze dosztojao nyegovo to'sbo na Nemskom poravnati, pokedob on, kakti szíromaski redovník, na tak dúgo pout sztroska nezmore. -- Uprav tou je 'selo i Fridrik Kurfürst.

Pápa sze je dáó namoliti, ino Kajetána Kardinála, -- kí je rávnicš teda v-Augsburgi na szprávisesi Pápe Poszlanik bio, -- pooblászti Luthera obto'senoga pred szébe prizváti, nyegove návuke szpreglédati, ino ga po pravici oszouditi.

Kardinál Luthera za krivcza nájdenoga zevszov dosztojnosztjov prigovárja na pokou-ro, i múcsanye od odpüsztkov. -- Luther je kardináli obecsao, ka vecs nikaj nede krivo-vörnoga predgao i pizsao, szamo naj i nyegovi protivniczke nyemi mír dájo; -- i da sze nyemi prav nezdí v-Augsburgi: za dobro plá-eso sze dá po osterjásovom kocsisi med szlamov vöodpelati v-nocsi, na zídje pribito pizmo odsztavivsi, vu sterom sze je na obcsinszko Cérkveno szprávisese zezávaó.

Nesztálnoszt Luthera je Kardinála tak tesko sztánila, da je taki pizao Kurfirsti, najbi ga brámbe nevrejdnoga ali v-rouke posztavo Pápi, ali bi ga pa z-ládarsztva szvojega vöpognao.

Kurfirst je szvojo nejjevolo z-tém zagovárjao, ka je Luther escse nej zakúnyeni jeretnik (krivovörecz) -- ino ga pri szvojem vszesolsztvi potrebüje. -- Z-etim nepriátel-szkim odloeskom sze je Fridrik kurfirst zovado. -- Pápa denok k.nyemi odprávi Milticza szvojega kanónika i Kamúrnika, naj bi obadvá na bougse miszli prineszao; ka bi sze brscasz i zgoudilo, da nebi Milticz zousi Luthera neopázno pravo: ka je po szvojoj pouti na pamet vzéo, da Luther teliko priátelov má, ka bi ga i katanom z-rouk zmeknoli, csi bi ga v-Rim szprevájali. -- Zdaj szo Lutheri escse bole rogouvje vújska sztáli, gizdoszt nyegova podpihana sze vkrotiti nej püsztila.

Med tém preminé Maximilián Czaszar ki sze je zapovedao pred oltár pokopati tak, da nyegova gláva i szrcé naj bode Mésniki

mesüvajúousemi pod nogámi. -- Do odebrá-
nya nouvoga Czaszara je Fridrik Kurfirst mo-
gao Czaszarsztvo ravnati. -- Vnoughi imeni-
ni mo'sáčzke, kakti: Szikingen, Hut-
ten, Doktor Melankton Filip i t, v.
stimajoucsi, da Fridrik Kurfirst Luthera bra-
níteo bode Czaszar, szo sze popascsili z-Lu-
therom sze zdrú'siti, i nyegovo zacsinyanye
z-rejcsom i z-perom naprej pomagati

Etak obátrivani Luther escse vecs sztá-
rih krsztsánszkih návukov doliszprávla, kak-
ti: szpouved vu vúha; purgatorium; Szvé-
czov postüvanye; szedmére szakramentome;
rimszkoga Pápe prejdnoszt i t, v, -- ober-
toga oblászt dá szvetszkim Poglavárom cérk-
vene i popovszke grúnte szpojemat, ino Pá-
pi po sztárom placsüvati, ali prouti törki bo-
jovati nyim zebráni. -- Z-tém nyim je nagoudo.

Gda bi 'se vnoughih europejszkih vsze-
vucsiliscs Doktorje Luthera krivovörne ná-
vuke zavrgli, i nyegove knige zé'sgali: Rimsz-
ki Pápa vidévsí, da sze nescse Luther po-
bougsati, ga je od práve krsztsánszke ob-
csine (Cérkve) vöszkleno. (1517) Tou je

Luthera tak szvodilo, da sze je nej zasztou-
po pestenyá vrejdne sztaroszti Pápe, nego
ga je za Antikrisztusa, bolvancsara i t, v.
spotao; -- ponouvo je indasnye krivovöre
albigenszke, wiklefszke i t, v. -- Pápi na
drásbo je vu Witebergi vnouge szprevedne
diáke i drügeféle pomijszke lüdi vküpnábrao,
veliki ogeny naküro, ino Pápe liszt od nye-
govoga preklésztva z cérkvenih dvér doli-
vtrgnyenoga, kak i cérkvenih pravicz knigo
je v-ogeny lúcsó, i po'sgao med glásznim
hohotanyom i júczkanyom. -- Po tom od sztá-
re rimszko katolicsánszke Cérkvi, vu ste-
roj sze je naroudo, i vcsenyé doubó, odsz-
toupivsi, je zacsno nouvo Ekklesio vu leti
1521.

Tecsász, ka szo sze eta godila, spa-
nyolszki Kráo Károl V. za Cszazara je zvoleni.
Ki Luthera vu Wormáciumszko szpráviscse
pred szébe zapovej, kama je Luther vu ba-
racskoj hali z-poutnim lisztom (paszus) za-
zarvani tüdi prisao, gde szo ga níki Cszaza-
ri nepri nagnyeni Hercegi ino vitézi poszresi-
li, dá sze naj nikaj nebojí.

Vu szpráviscsi Czaszar je pitao Luthe-
ra: jeli scsé z-lejpm szvoje krivovürne ná-
vuke, stere sze vu nyegovih knigaj nahája-
jo, zbougsati? -- Luther szi je csasz za pre-
mislávanye do ütra szproszo. -- Z-tém je szám
pokázao, da je nej od Bogá odlocseni i posz-
lani vucsiteo i popraviteo prvejse Krisztuso-
ve vöre Mát. X. 19. -- Drügi dén je Luther
odgouvoró: ka on tecsasz nemore szvojih
návukov odsztávití, dokecs ga sto z-Evan-
gelomov neobláda *)

Pobo'sen Czaszar Luthera opomené: ka,
pokedob szo nyegovi krivovörni návuki od
Sz. Materé Cérkve zavr'seni dú'sen bi bio
nyé szoudbi pokoren bití. -- Nazoucni Püs-
peczke ino szvetszki Velikási szo ga tüdi
nadigávali, ka nebi szvojo dúso, i vnougih
drügih Krsztsenikov pogúbo. -- Ali ka valá
bob na sztejno metati? -- Dokoncsane jetak
vu szpráviscsi: da sze trdokorenkrivovörecz
Luther more zgrabiti, dare nyegov paszus

---

*) Zátó sze lutheránje ovak i za E v a n g e l i c s á n -
ce dájo zvátí. — Bár da bi vszáki lejpe czáj-
gar dobro víno odávao! —

sztesé, ino sze Czaszari zroucsiti; nyegove knige pa gdekoli ze'sgati. -- Zvün toga je vszém prepovedano v-sztároj kat vöribrbati, ino nyé bo'sánszke návuke prenacsiti.

Gda bi Luther z-dolipüscsenim grebénom preti Witebergi mandigao: Fridrik Kurfirst, komi je trdno 'sáo bilou, ka szo ga nej za Czaszara odébrali: brs za Lutherom posle nikeliko szvojih preoblecsenih junákov, ino ga dávu szvoj grád po iméni **W a r t b u r g** pripelati, da more 'snyim dneszvütro kam Czaszara kam Pápo dráscsiti. -- Tü szo Lutheripotájonomi **G o s z p o n G y ü r i** pravili.

V-etom zakouteki je Luther za csaszkratejnye Sz. Piszmo na nemski jezik presztavo z táksim dosztávlanyom, i ocsonklayanom, da od tisztiamáo lutheránszka Ekklesia nema csiszte i cejle bo'se rejcsi. -- Tüdi je Sz. Meso doliszpravo: -- barátom i apaticzam je zvelicsanye dolipovedao, csi v-hi'sni zákon nesztoupijo, i t, v. -- Etaksim návukom szo lüdjé radi bole, nego csi bi nyim sto velo dvakrát dúgi poszt dr'sati, - szvoje tejlo z scsipkem i trnyom krvári-

ti, -- do szmrti v-ledicsnom sztálishi 'siveti i t, v. -- Witeberszki Augustinarje szo prvi prehejnyalí po delavnikaj mesüvati, ino zacs-nili szvetszke krsztsenike pod oboujem kej-pi pricsescávati. -- Z-Cérkvi szo vözlúcsa-ni oltárje, szpovedálnice, i kejповe Szvé-czov. -- Petrinarszki Popi, barátje i apatice vu vno'sini odsztavili klostre, ino szo v-hi's-ni zákon sztoupili; -- vszáke féle mestersz-kilüdjé, escse i sztáre babe, szo sze na pou-ti vu pope zvézali, 'snyimi sze pregovárjali z-lutherove nouve biblie napámet cejle vrsz-te slabrajoucs tak, da sze jih je csemi Pop od dalecs, kakti bejsznik pszouv, mogao ogíbatí.

Ete neszpodobnoszti zacsüvsi Luther (nikomi sze nezglászivsi) z-Wartburga nág-lo priletí vu Witebergo, szvoje priátele od poszilnoga ponacsejnja zadr'si, ino zburka-no lüsztvó szpokoji. -- Z-tém sze je krouto dopádno hojécsoj goszpodi, poszebno Fi-lipi heszenszkih dr'sány Grofi. -- Malo szledi je Luther toga pridoubó vu szvojo Ek-klesio, da je nyemi nej bráno prvo tivárisi-

czo, stere sze je navolo, vkrajpognati, ino szi drůgo vzáti.

Med etaksimi komédiami merjé Fridrik Szaxonszki Kúrfirst, steri gli bár je odobrouto Luthera zacsinyanye: szám je !denok pápinecz obsztáo, niti je nej v-szvojem Országi pápinsztva doliszpravo. -- Nego János nyegov brat, kak je szám od Luthera obajani nyegove miszli bio: tak je i po vszem szvojem ládansztvi zapovedao podlo'snikom vmeszto pápinszke Sz. Mese lutheránszko bo'so szlů'sbo vdomoviti; záto pápinszki Popi szo mogli procs, -- 'snyihovih dohodkov nekaj je luth. fararom pripiszano; ovo pa, kak pűspekov i klostrov imánya, pod szébe je potégno (1525).

Za etoga Kurfirista je tůdi Luther zvrso, ka je 'se dávno na miszli meo. -- Baracsko halo je nájmre z-szébe dolilűcso, z-Klostra vu város sze zoszelo, ino sze je piszao „bo'se rejcsi predgar witeberszki.“ -- Tůdi je on oblászt dávno Predgarom na faraj szlů'siti. -- Nadale: z tisztih devét apaticz, -- stere je z-nimiciumszkoga klostra

vözapelati vcsino, -- z-ednov po iméni Bó-
re Katiczov sze je encsasz Kurváro, i da
jo noszécso nebi mogao szvojim priátelom
Glatzi ino Baurgartneri na sinyek ovesziti:
szám sze je 'snyouv o'seno.

Le'sej je pomiszliti, nego popiszati,
kak szo zamerili Lutheri nyegovo 'senitvo?
-- Pápinci szo ga szmejáli, i v-oucsi meta-
li: ka sze je czvek pekázao z-'sakla, -- ka
jé Luther záto szplejticzó i szmejsanczo na-
pravo, da sze more klosterszkih sztén rej-
siti, ino v-telovnoj naszládnoští kalísati. --
Lutheráne je pa szrám bilou, ka szo sze ták-
semi kurviskomi vucsiteli podáli, steroga szo
malonej vu vszáksem nemskom várasi na zi-
dínaj i papíraj viditi mogli vu baracskej hali
zmálanoga, da v-ednoj rouki katiczo, v-drü-
goj pa deveniczó dr'sati. -- Za volo té szpá-
ke szo Lutherá náj bougsi priátelje nyegovi
zopszüvali zoucsivoucsi ozúrno. -- Szelszko
lüsztvo sze je tüdi szpácsilo, ino níti po pá-
pinszkom, níti po lutheránszkom nej 'sive-
lo, nego kak je stelo.

Po császi je dőnok Luther z szvojev

recslivov tivárisiczov, szem i tá hodivsi, szrdnikov vűszta zatiszno, i vmukno; -- ino je za szvojo Ekklesio veliki i máli Katekizmus zgotovo. -- Pa tüdi bo'se szlü'sbe obszlűsávanye vrédo.

Czaszara szo té lutheránov poszilnoszti v-nouszi szerbele toti, nego vedno vojszkovajóúcsi jñh je nej zamogao preprecсити. -- Mentüvan krvávñh poszlov je vu Spíri pod predszebénisztvom szvojega brata Ferdinánda szpáviscse dr'sao, vu sterom je ednovolno dokoncsano: da sze nebráni nikomi vu dü'snojvészti vörvati, ka sze komi lűbi: ali zvűna sze morejo zdr'sávati vsza, stera szo vu Wormaciumszkom szpáviscsi szklenyeno, kakti. Sz. Mesa, Szpouved, précsescsávanye pod ednim kejpom (krűsnim) ino ove sztáre pápinszke návade do obsinszko-ga Cérkvenoga szpáviscsa, -- Prouti tomi dokoncsanyi szo sze posztavili (protestálivali) níki lutheránszki Hercegi, ino nemskih várasov Magistratusi szo 'snyimi potégnoli (1529) *)

*) Od etoga prepívanya sze lutheránje tüdi Protestantje imenűjejo.

Naszledüvajoucse leto szám Czaszar pride vu Augsburg, ino vu szpráviscsi 'selej csüti vszo lutheránszko vöro. -- Szászeni Hercegi i Magistratusi tiszti, ki szo tocskar protestálivali, v-ednoj ostaríji vküp szo szprisli, ino Melaukton Filipa proszili, naj bi pazlivo szpizao vsze nyihove nouve návuke. - Gda bi on nyihovo volo szpuno, na pregléd szo szpíszek luth. vöre poszlali tüdi Lutheri, kíje vsze za dobro szpoznao, ino sze podpiszao z-Hercegmivréd *)

Vu szpráviscsi na glász presteti veli Czaszar kak lutheránszke vöre vadlíványe, tak i odgovor pápinszkih Doktorov. -- Pokedob sze nebi steli podati lutheránje pápin-
czom: dokoncsano je: naj sze lutheránje na indasnye pápinsztvo nazáj povrnéjo, ino naj pápinszkim Cérkvam i Popom po szili pográblene funduse nazájpüsztijó, -- Lutheránszkim Hercegom je z-tem nej naprávleni sztráh, nego szo odkrito vöpovedali: ka oni

---

*) Od técz sze lutheránjo právije „augsburszke (agostánszke) vöre naszledniczke.“

szlobodnoszt szvoje dūsnevejszti niksoj zemelszkaj oblászti nedájo podjárnati; po tom szo Czaszara i szpráviscse zafücznyeni povrgli, ino szo sze szpajdáseni priprávlali neogiblivom boji.

Tecasz, ka sze je boj za volo vöre vú'sgao, ino sze je luth. vóra po nemskih országoj vszelé bole gorilovila kak scsipek: szo Redovniczke Tiváristva Jezusovoga nezbrojene pogane vu Ameriki okrsztili, pocslovecsili, ino vmeszto nevörnih odsztopnikov z-nouvimi katolicsánci krisztusovo Ovsárniczto napunili. -- Protivno: med lutheránmi sze je rozpüscsenoszt, ino grehota tak siríla, da sze je Norimberga várása, Magisztratus molo Czaszari, naj bi nyim indasnyo Szpouved nazáj notriposztavo, ár od tiszti máo, ka vu Szpouvedi po iméni, i po ednom szvojih grejhov natihoma lüdjé nevadlúvajo ino deszékerih bo'sih zapoved vszáki dén nemolijo: decza niksega sztráha nemajoucsa krouto je roditelom nepokorna.

Szamomi Lutheri je 'se vonyalo pregrdo 'sivlejnye nyegovih naszlednikov tak, da

szejevu szvojoj szrcznoj dreszélnooszt z-predganice doli potou'so „ka lüdjé nevejo drúgo nego v-Pétek i Szoboto meszou jeszti, k-szpouvedi nejiti, i za dobra dela nikaj nemárajoucs na szamo vöro sze zanásati. -- Lüsztvo je zdáj lagojejse kak za pápinsztva; vékse je v-nyem po'selejnye pejnez, blága, csészti, i naszládnoszt nego lübv Evangeliuma; -- z-rejcsom: nikaj dobra je nej vöszpelano z-nasega vcsenyá, vesz sztráh je procs, ino vszáksi kakti razvüzdano 'sivincse szvojim po'selejnyam vgája. -- Vszepovszéd sze v-lácsijo kurve. -- na veszniczaj je v-návadi krvávo bitje, lüdomorsztvo, pijánsztvo, tolvajszto, bole kak za pápinsztva.“

Luther je szvojih naszlednikov grdoga 'sivlejnya krivnyo ocsiveszno Fararom priszvájao govorécsi: „Fararje szo neszrámni po'sirávci, ino hlápci szvojega 'selódcza, sterim bi sze bole vdálo, da bi szvisnyárje i pszárje bilí, ki nikaj nemárajó za Evangelium.“ -- Roztáleni Fararje szo pa Luthera z-tém csemeríli, da szo nej po nyegovom predgali i vcsili, nego szkoro vszáksi nekaj

po szvojem, nekaj pa po Kalvinszkom. -- Z-té neednákoszti je tak velika zmejsanicza narászla, da je Szaxonszkomí Kurfirsti potrejbno bilou dati Konkordancio (edno knigo, vu steroj bi sztálo, ka májo vörvati Lutheránje, ino predgati nyihovi Fararje?) z-velkim sztroskom napraviti, stero szo szivdrügih országaj zvolili luth. predgarje, -- medtémtoga da nemajo ednoga obcsinszkogaravnitela: izda nega med nyimi práve szlo'snoszti, ino ednákoszti vu vesenyej.

Nindi bole, kak vu Witebergi predocsmí Luthera, szo sze lutheránje po'sivincsili, -- dekle szo sze k-moskim gdebodi neszrámmo tizkala na teliko, da je Luther Mártn zszvojev tivárisiczov z-té nouve Sodome prednaskornov szvojev szmrtjov vu Izlebijo pobegno, gde je i 63. lejt sztar mío (1546). -- Nyegovo szmrt je grda ino sztrasna bíla; -- szprévod lepsi, ár szo ga z-Izlebije vu Witebergo prineszli, nyemi po pouti pri vszákoj luth. Cérkvi zvoníli, ino z-ceremoniami razveszelili nyegovo doviczo Bóre Katiczo stera ga je v kocsiji z-trejimi szinami szprevájala tia do groba.

Nezamerte!

Szlovenje med Múrov i Rábov prebivajoucsi szo negda z pogansztva zráven na tiszto vöro sztánili, stero zdáj májo rimszko - katolicsánci, sterim po návadi P á p i n c i právimo záto, ka szo zdrü'seni z-rimsz kim Pápom Krisztusovim namesztnikom, ino Sz. Petra naszlednikom.

Dolejnyi szlovenje (vu szalaszkom várme gyévi) szo szi pápinsztva za vesz szvejt nej dáli vzéti. -- Gorejnyi (v-'seleznom várme gyévi) szo po neszrecsnom pobítji pri mohátsi po szili z-lutheránszki járem vpre'seni, ár dabi pred tém tüdi lutheranje bilí: nebi szvoje dávnesztáre déndenésnyi sztojécse Cérkve znoutra i zvüna po pápinszkoj segi zozidali; -- nebi püsztili cejle vesznice od pápinszkih szvéczov ozváti, pokedob lutheránsztvo Szvéce postüvati, i nyim sze preporácsati prepovedáva. -- Táksih vesznicz pa vecs mámo, kakti: Adriánci (od Sz. Adriána Mántrnika tak ozváni. -- Andrejci (od Sz. Andrása Ap) -- Gederovci (od

Sz. Gédrte Dív) -- Küzdomlan (od Sz. Kozma i Domjána Mántr) -- Luczova (od Sz. Lucie D.) -- Martinya (od Sz. Martine Div) -- Otovci (od Sz. Otoa Püsp.) -- Stevanovci (od Sz. Stevana Apat) i t. v.

Tecasz, ka szo szlovenje szami pápincibilí, szo sze med szebom bole lübili, i od Bogá vecs dobra doubili, kak zdáj, — ár ovak nebi steli, niti módusa meli zvün fárnih tüdi podrü'sne Cérkve goriposztaviti v-Borecsi; v-Csöpinci; v-Kri'savci: v-Küzdomlani; v-Pecсарovci; v-Pusovci, v-Sálovci, stero szo protestantje i tatarje za Botskajove prászke vú'sgali ino raz rüsili; — v-Szeli; na Petánci.

Tecasz, ka szo szlovenje szami dápicibilí, szo lepse návade i segé meli, -- ár edne vöre i miszli vescsanje szo po nedelaj i szvétkaj v-ednoj Cérkev vküpszprisli k-áldovi, i raztolmacsejnyi bo'se rejcsi, ino prímalí v-zdrávji i betegi troust szvétih Szakramentomov!

Zdáj pa vidimo, ka szo na vöro gle-doucs razdvojemi szouszedje eden k-drügo-

mi bole mrzli, hüdovolni, ino vbo'sné! --
zdáj sze brezi szile szkoro vnou'sa szousze-
di z-szvojim szouszedom gder vküp delati,--
kam vküpiti, -- gder k-napitki vküp szészti!
-- Zdáj, gda po nedelaj i szvétkaj v-dvouje
féle Cérkvaj zazvoníjo, sze vküpzazovéjo
szouszedje vu razlocsni tábor na bojovanye
pod vojvodsztvom dvouje féle Dühovnikov,
kí eden drügomi protivno vcsijoszvoje vör
nike! -- Zdáj, nej szamo vescsanje poprejk,
-- nego i z-ednoga hrama domácsa dr'sina
- nikédik escse i zákonszki tiváriske, ino
nyih decza (ka je krouto |grdo i skodlivo) --
po nedelaj i szvétkaj -- kak dabi sze med
szebom szrdili -- rázno v-nacsisne Cérkve
nan acsisno bo'so szlü'sbo k-nacsisnim düho-
vnikom idejo! -- Etaksi domácsi neszmejo
nikaj gucsati, nej popejvati, nej na glász mo-
liti po szvojoj vöri! Záto nisteri kmetovszki
mlájsi dugo nevejo, csi sze po pápinszkom
ali po lu-theránszkom májo dr'sati.

Szlovenje szo poprejk dobroga szrczá,
i mocsnoga 'selódcza; náglo sze nerazkácsi-
lo, i nezameríjo, csi sze sto povüpa lutherá-

nam nyih Ekklesie zakrivalo odgreniti, ocsi zobriszati, i zosztriti, da jo naj od znoutra i zvünaprav preglédnejo, i premiszlijo: kak bi kaj trbelo?

Poulek szvedocsánsztva Sz. Pávla Apostola sze niscse nemore Bougi dopászti, tak niti zvelicsati prezi vöre Riml. XI. 6. Medtémtoğa nej trbej stimati, ka bi vsze edno bilou Bougi, kákso koli vküpzocsájvano, i nagrabláno vöro má cslovek. -- Nego „edno je potrejbno“ Lük. X. 42. „eden je Boug, eden krszt, edna vöra“ Efez. IV. 5.

Naj sze pa niscse nebi zagovárjati mogao z-tém, ka je nej znáo, ka nyemi je potrejbno vörvati, da szezvelicsa? tak je Boug vsze tiszto z-razumlivimi recsmi pred nász polo'so vu Sz. Piszmi; ali nám je pa za vucsitela posztavo Sz. Mater Cérkev (obcsino, szpráviscse, gmájno krsztsenikov) naj bi ona dvojécsim sztolmácsila: stere návuke more za bo'sánszke dr'sati, stere nej? -- ino je zapovedao pri tom osztáti, ka ona vöpovej; nej pa poszlüsati kákse zapelávce. Mát. XVIII. 17. -- Naj pa niscse nedvojí vu cérk-

ve odločskaj i szkoncsanyaj: tak nász je Krisztus zagvisao, ka nyegova Cérkev nikolinig-dár nemore szfaliti, zablouditi; ár jo nyegova ocsinszka szkrb ravna, i Düh Sz. vesi na vsze pravice Mát. XVI. 18.

Eto právo Krisztusovo Cérkev (szprávisese) more vszáki szloven poznati, i v nyej biti, ár zvüna té nega práve Krisztusove vöre, brezi stere sze niscse nemore zvelicsati.

Práva Krisztusova Cérkev (szprávisese, gmájna) je pa rimszko-katolicsánszka (ovak pápinszka) nej pa lutheránszka (ovak evangyelicsánszka) ár Sz. Páveo Ap. odkrito szvedocsi vu szvojem liszti, ka je teda právo Krisztusovo vöro rimszka gmájna mejla, ino sze je nyé vöra po vszem szvejti nazvesztsávala (katolicsánszka, obesinszka grátala) Riml. I. 6. 8. -- Tak i zdáj szamo rimszka (pápinszka) Cérkev má Krisztusovo zvelicsánszko vöro, ár ona brezi scserbine osztane do szkoncsanya szvejta. Mát. XXVIII. Pokedob je pápinszka gmájna náj-sztárejsa med ovimi krsztsánszkimi Ekkle-

Iesiami; tak je tüdi brezi dvojnoszti ona Krisztusova zárocsnicza, stero szi je on z-pre-drágov szvojov krvjouv szpravo, ino z-prsz-tanom szvoje vöre zarouco, naj bi nyemi otroke rodila po krszti, 'snyegovov vecsér-jov, iz-ovimi Szakramentomi, ino 'snyego-vimi návuki odkójila, od zgrablívih vukouv -- krívih vucsitelov -- varvala. Ján. V. 57. -- 1. kor. III. 2. -- Kíjo tak nema za Mater, tisz-ti je fotiv, ár kak Sz. Ocseve Cérkveni prá-vijo: táksi cslovek nema Bogá za Oco, ino sze má za pogana dr'sati. Mát. XVIII. 17. -- 1 Pet. III. 20. -- Gal. IV. 26.

Z-toga sze 'se lehko razmi, da lutheránszka Ekklesia, csi sze gli za Evangeli-csánszko dá zváti, práva Krisztusova nemo-re biti. Ár kak Sz. Páveo Ap. szvedocsi, krsztsenikov hi'sni zákön példiva Krisztuso-vo zjedinejnye (zarocsenyé) z-Cérkvov. Efez. VI. 31. -- Liki szi je Krisztus szamo edno (rimszko - katoľicsánszko) Cérkev za zá-rocsniczo zvolo, i 'snyouv osztáne do szk on-csanya szvejta: tak je i krsztsenikom pre-povedano v-hi'sni zákön vecs kak edno zá-

rocsniczo vzeti, ino pred szmrtjov sze od nyé razloucsiti. -- I liki zákonszka decza vékso praviczó májo k-ocsinszkoj örocsíni, kak faesuki, fotivje: tak onim, ki szo nej od nyegove Cérkvi szkrmleni, Krisztus prekráti szvoje vekivecsno nebeszko králesztvo. I. kor. III.

Pokedob je lutheránszke Ekklesie do leta 1521 nindi nej na sznejti bilou: takje do tisztihmáo tüdi nej bilou krszta, -- do tisztihmáo sze je niscse nej mogao zvelicsati? -- Krisztusova Cérkev pa more vszigdársna biti, ár Boug sesé, ka bi sze lüdjé vszi- vszáki csasz -- zvelicsali. I. Tim. II. 4. -- Szám Luther szpomína i pohváli Sz. Benedeka; Sz. Gregora, Sz. Ferencza i t, vecs Szvéczov, ki szo pred nyim 'siveli, ino sze zvelicsali brezi nyegove Ekklesie, i vöre.

Kak bi mogla luth. Ekklesia práva Krisztusova biti, da je Krisztusove návuke szmejla prenacsiti, ino protivne Sz. Piszmi vörje ino vcsi? -- Med ovimi protivnimi návuki vörje i vcsi luth. Ekklesia. I. Da cslovek nemore vsze bo'se zapouvedizdr'sávati; csi gli

Krisztus velí nyé zdr'sávati, ár je nyegov járem lehki, i z-bo'sov pomoucsjov vsze zamore cslovek. Mát. XI. 30. -- Lük. I. 6. -- 2. Krisztus je velo szvojim Apostolom áldov Sz. Mese podigávati, i oni szo túdi mesüvali vörnikom. Lük. XXII. 19. -- Dján. XIII. 2. -- Lutheránszka Ekklesia pa nema áldova Sz. Mese. -- 3. Sz. Piszmo zapovedáva i tiszto vörvati, ino zdr'sávati, ka szo Apostolje z'sivov recsjouv vesíli. II. Thesz. II. 15. -- Luth. Ekklesia pa drügo nescse valati, nego ka vu Sz. Piszmi nájde. -- 4. Sz. Páveo Apostol hi'sni zákon za Szakramentom imeňuje. Efez. V. 32. -- Luth. Ekklesia pa szamo krszt, i Krisztusovo vecsérjo za Szakramentome stima, csi gli Sz. Piszmoniti krszta, niti Krisztusove vecsérje za Szakramentom nezové. -- 5. Krisztus právi: ka brezi krszta niscse nepride v-neb. kralesztvo. Ján. III. 5. -- Luth. Ekklesia pa trdi, ka sze neokrsztsena mála decza za volo roditelov zvelicsa i t, v. --

Má toti lutheránszka Ekklesia túdi dobre návuke, ár nega tak rúsnoga ograda, vsterom sze nebi zmogle níke hasznovitne

rasztline. -- Medtémtoğa ona Ekklesia nemore Krisztusova biti, stera szamo edno lá's vcsi, ár Boug logati nemore. 'Sid. VI. 17. -- Báádenszki Herceg je pa 'se dávno vecs neg dvejsztou lá'sih v-oucsi vrgao luth. Ekklesii, za volo sterih jo je odúro i odsztavo. -- Pápinszkoi Cérkvi je pa escse nigdár niscse nej znáo krivörszkoga, izdravomi rázumi protivnoga návuka pokázati. -- Zátó vszi oni Szvétí, steri sze v-Kalendári imenűjo, ali ovak po vszem krsztsánszkom szvejtí postűjo; szo sze nej v-luth. Ekklesii, stera nema ednoga Szvcaéz-csüdami sznányenoga, -- nego v-pápinszkoi vöri zvelicsali.

Tou znájoucsi Melankton Filip, csi gli nerazdvojeni pajdás Luther Martína, dobro vouscsiti 'selejoucsi szvojoi Materi, stera ga je vu szkrádnym betegi pítala: jeli bi ta sztára (katolicsánszka) ali ta nouva (lutheránszka) vöra bíla bougsa, da v-tisztoj merjé? -- je odgouvoró: Mati! ta nouva vöra je le'sejsa, ta sztára gvisnejsa. -- Ka delajo lutherszki návuki? -- csi scsés dopokázan biti, szamo z-pámetjov pregledni, ino premiszlinaso

Szlovensino, ino vadlúj praviczó: jeli sze 'selezní szlovenje, -- pri sterih sze je lutheránsztvo vdomovilo, -- morejo vu pokornosztí, pobo'snosztí, miloszreznosztí, i ovih krsztsánszkih zvršenosztih meriti z-szallaszkimi, ki szo vszigdár sztálni pápinci obosztali?

Zaisztino szo 'se vnougi lutheránje i lutheránkinye na pamet vzéli ocsiveszno dobrouto katolicsánszke vöre; Zátó szo sze 'se vnougi, nej szamo v-szkrádnym betegi, gda sze 'se vecs cslovek nema bojati lüdszkoga posztrassüvanya, nego szi to bougeo, Bougi prijétnejso, ino szvojemi zvelicsanyi priprav nejso vöro preberé; -- nego i vu zdrávji prav premisleno na katolicsánszko vöro szpovedali, *) -- Rejdki papínecz jepa

*) Da nisteri lutheránszki predgarje bole za volo krüha, neg vörvanya pápínsztvo grajajo: példa je eden luth. farar, kí gda bi nyemi 'se vsze grdo i spotlivo zmenkalo na pápince szadoukati: z-polszkoga Országa vu Szvétom leii (jubileumskom) 1575. sze je z-ovimi pápínszkimi rómari v-Rim odpouto, da szi tam naberé za spotanye. Medtémto gda bi on v-Rimi vu Spítáli Sz. Dühá ozvánom z-pápínsz-

tāk trdno bio gda od csemerouv, od telovne naszládnosztí, ali káksega ovaksega vreme- nitnoga dobicska obajani, ka bi lutherán

kimi rómari vréd sztán doubó, ino vido, ka szo vnougi Hercegi, Kardináli, i drügeféle veliki goszpoudje z-velikov poniznosztjov ró- marom, i med nyimi tüdi nyemi nevrejdnomi, nogé zéprali, ino obilno z-álmósvom obdarü- vali. Gda bi vido vu ovcsenom gvánti oblecse- ni vúk — farar — szamoga Pápo vu velikoj vroc síni peski pobo'sno cérkve pohájati, ino pokouroc síni: nyegovo pred tém trdno i o- zúrno szrcé je miloscsa Dühá Sz. tak omecsí- la, da je szvoje krivicze szpoznávsi k-nogám rimszkoga Pápe dolipoklekno vu cérkvi Sz. Petra z-táksim mílim joukanyom, da je níkej nej mogao gúcsati. Sz. Ocsa stimavsi, ka cslo- vek káksi nezmerni grejh má, — velí lüsz- vi, naj bi sze mašo meknílo, da ga szpovej. — Luth. Farar tou csüvsi pregovorí etak: oh Sz. Ocsa! naj z-mírom osztáne lüsztvó, ár szo moji grejhi tak veliki, da szam jíh dú'sen pred vezolnim szvejtóm vadlúvati. Bio. szam 23. lejt Predgar luth. Ekklesie; bio szam navküp vas, i vszega pápinsztva neftislivi ne- priáteo! — Ali 'sáo mi je, ka szam vám te- like krivíce vcsino! — Proszim vász, odpüsz- tite mi, ino me primate pod perouti vase, ár 'selejím odszíhmáo Jezusa, i nyegove Cérkve vören szluga biti. — Nej szamo Pápo, nego i ove okolisztójécse lüdíh szo szkuzé polejjale. — Luth. Farar sze je na kat. vöro szpove- dao, ino encasz escse v Rimi pokouroc sínió. —

pousztao, -- Escse sze nisteroj pápinszkoj persóni grusztí z-lutheránszkov -- csi gli o-
vak dobrov i bogátov -- vu hi'sní zákon szto-
piti, vu sterom tiváríske, dare sze szpo-
szvádijo, radi eden drügomi nacsiso vöro v-
oucsi metajo, 'snyouv sze dráscsijo, i szvo-
jo deczo tak szpácsijo, da nevejo, jeli bi po
ocsinoj, ali maternoj vöri kaj gúcsali, i csi-
nili? -- Medtémtoğa

Bojdimo dobri med szebom: edendrű-
gomi oszlásajmo bridki 'sitek na kolko pre-
moremo, ino mirovno pricsákajmo pribli'sá-
vajoucsi csasz, ka páli, kak za inda, szami
katoliki bodemo. -- Nasim szoszedam sze
ocsi dühovne csi du'se tém bole goriodpíra-
jo, i preglédejo na szvojoj Ekklesii z-rume-
nilom dugo zakrite grbe; -- vczeníjo i na
obcsinszkoj Materi Cérkvi veliko lepote, ve-
szeljá, i szrecse. -- Oni poumnijo, z-kák-
simi grozami je nyihovim sztarisam negda
odvzéta bila prvejsa kat. vöra? -- Steroj
szo oni za vszigdárnej odpovedali, nego na-
roucsili szvojim vnükam náj drágso örocsíno
nazáj szi szpraviti, ino jo v'sívati. -- Tejpa

szvoje naminyávanye nám ocsiveszno na zná-
nye dávajo po tom, ka pápinszkim Dühovni-
kam vszelé menye hüda primejnijo; -- radi
k-pápinszkim Cérkvam na prouske (proscsej-
nya) pridejo; -- tam Sz. Meso, i bo'so rejs
poszlüsajo; -- stimajo pápinczov proscie
na dén Sz. Marka Ev. i v-kri'snom kedni,
ino 'snyimi vréd molijo Bogá za dobro letino;
-- 'sene sze dájo kak pápinkinye szpelávati
na szpominanye szpelávanya Materé bo'se
Marie, po sterój 'selejo lehki porod zadobi-
ti od Bogá; -- mrtveczam tüdi kak pápinci
na grob kri's vteknejo; i t, v. -- Vsza eta
példivajo, ka mo páli szami katoliki! -- Ár
„vszákse vszajenyé, stero je nej Ocsa ne-
beszki vszádo, vöposzehne.“ Mát. XV. 13.
-- „bode edna ovesárnicza, i eden pasztír.“
Ján. X. -- Ino teda Szlovenje meg Mürov i
Rábov sztánüvajoucsi páli bodejo „z-edná-
kim tálom z ednákimi vüszdami dicsili Bogá,
i Ocsó nasega Goszpona Jezusa Krisztusa.“
Efez. IV. 5. !

Liliom med trnyom.

Nega lepse sztvári na szvejti od mladéncza ino dekle, steriva vu Szvétoj nedú'snoszti csiszto 'sivéta. -- Csisztoga'sitka mladéncz je zvolen brát Jezusa, lübléni szin Maríe precsiszte Divice. -- Csiszta dekla je zvolena zárocnicza szamoga Jezusa, lübléna csi Márie, veszeljè Angyelov i Szvéczov bo'sih, szkrbnih roditelov náj drágse blágo, ino disécsi liliom Sz. Materé Cérkve katolicšánszke. -- Etaksi, csi merjéjo, kakti czvétécse rou'se z-ete szkúzpune douli z-nebeszki paradí'som sze preszadíjo „blá'seni szo csisztoga szrezá, ár oni bodo Bogá vidili.“ Mát. V. -- Vnougá mladénci, i divice szo ráj szvojo krv prelíali, nego szvojo szvéto csisztoucso zgübili. Z-jezér vám edno példo diviske szrcznoszti povém:

Sz. Teodora -- imenitna Divicza v-meszti Alexandrii na Egyiptomskom -- je bila obto'sena, da je krsztsenicza. Pred nevörvanoga Szodecza jo pri'seno, náj grozovitnejse

mántre nyej ká'sejo, csi Jezusa nezataji. -- Teodora sze szmrti nesztrási, ino Jezusi vörna osztáne. -- Poganszki grozovitnik szinekaj sztrasnejsega zmiszli, kak je szmrt, ino Divici zvoliti dá: ali krsztánszko vöro zatajiti, ali zgübiti divisko díko. -- Teodora bi rada mrla, ali náj lepsi lepoto -- csisztoszt szvojga szrczá zgübiti, sze bole kak szmrti bojí, ino nevej, ka bi zacséla? -- Náj bo, -- je djála, -- szvétoj vöri 'selém vörna osztáti; za mojo csisztoueso náj Boug sze szkrbi. -- Hitro jo zgrábijo, v-neszrámno hi'so na szkurvanye zapréjo. -- Bogábojécsa Divicza podigne ocsi szvoje ino zdehne: Goszpodne Bo'se! rejsi mojo csisztoueso! -- obráni moje postenyé!

K-nyej prisztoupi bradáti szoldák -- csiszta Divicza pred nyim trepecse, -- ali on jo pofitisa govorécs: neboj sze moja szesztra! -- krsztsenik szam tvoj brat -- ino scsém tvoje divistvo rejsiti. -- Didimus mi je imé; -- pre oblejko szam sze, da sze tí zdaj preoblecsés ino odbe'sís, jasz pa na tvojem meszti osztánem.

Teodora sze preoblecsé, ino pobegne. -- Poganje tó hitro zvejo, bogábojécsega Didima obszoudijo, i k-szmrti pelajo. -- Teodora prihíti, ino scsé za nyega mrejtí. -- Mené je szodecz na szmrt obszoudo -- velí Sz. Didimus. -- Níkáj toga, odgovorí Teodora -- jasz szam lih tou dovolila, da szi rejso mojo divisko díko, nej pa, ka bi za méne mro. - Lúti, kak tigris, poganszki szodecz dá obadvöma glávo odszécsti, -- veszéla merjéta, ino zadobíta dvoujo koróno -- diviske csisztoucse, i krsztsánszke sztálnosztí.

Gde szo v-zdájsnyem csaszi med nami tákse szrecne divice, kakje bilo Sz. Teodora? -- Gde sze nájdejo tak posteni mladénci ino mou'sje, ki bi, kak Sz. Didimus, csiszto divistvo varvali? -- Oh! zdáj vnogo zapelávajoucsih mo'skih okolihodi, kí iscsejo, kak hrjávajoucsi orozslánje, koga bi po'srli? -- zdáj necsiszti mladénci -- kakti krívi proroczke -- sútajo za lejpimi delavnimii nedű'snimi cserámi szkrbnih i postenih roditelov zapelávajoucsz tém: daje necsiszto delo nej grejh. -- drügi tüdi necsiszto 'sivéjo -- foti-

ve (facsuk) májo; -- szlaboj, zadr'slivoj i
bojécsoj divojki pa, nájjo le'sej zapelajo, lá-
'sejo: ka nyou vu hi'sni zákon vzemejo, it, v.
-- Etaksi neszrámnyáczke szo nájemnitzke
tiszte kacse, stera je prvo 'senszko z-tém
zapelala, da je tüdi právila: prepovedani
szád jeszti je nej grejh. -- Jeli je Boug nej
z-ognyom po'sgáo Sodome i Gomorhe necsisz-
te sztanovnike? -- Jeli nej povedao Sz. Pa-
veo: „ka kurvejske nebodo tálniczke nebesz-
koga krelesztva.“ Efez. V. 5. -- Pa csiráv-
no kurvo kurvejs, za sterim je dvej trí lejta
lejtala, za 'seno vzeme, da sze nyé nemo-
re znebiti: mo'sá dobí neszrámnyacsa, pa
szvoje szrecse nej. -- Szlepecz je szlepcza
vodo, obadvá szta sze vu djamo neszre-
cse prekupicznola. -- Právo szrecso Boug
delí, i nej grejsno delo. -- Kí pekli szlú-
'si, pekeo szí zaszlú'si. -- Nieden je nej
Bogá lübo, nieden sze ga je nej bojao: kak
bi sze pa etaksiva med szebom lübila? --
nieden szí nedá dopovedati, vszáki v-szvoj
roug troubi, da vsze po hrami gláva bolí. --
Tiszta dekla, stera sze je pred zdávanyom

hválila, da je szrecso nájsla, rada sze máva i t, v, -- za nikelko dní sze v-zákoni bridkojoucese i tou'si, ka lagojega mo'sá má -- ka je v-pekeo zájsla -- ka je neszrecsna, i t, v; -- Ali ona sze nemíli nikomi; -- nej rodite- lom, stere je negda nej stejla bougati, gda szo jo lepou prošzili, náj bi domá delala, po noci sze z-mo'skim po kresmáj nebi vlácsi- la, -- ka nebi od hi'se vkrajnoszila kurvej- sem, i nebi nyim 'saloszti, 'szebi pa spota delala. -- Nemíli sze rodbíni, nenájde trous- ta pri Dühovniki szvojem, steroga opombe je pred tém vedno oszmehávala.

Zdáj vörje, ka je negda vu támlí szvo- je lübavi vörvati nejstejla, da szpracslivo, grejsno 'sivlejnye szrecse nedá. -- Zdaj vör- je, ka sze prepovédane lübavi ino znánya szládke oblübe hitro na bridki pelin preme- níjo. -- Zdáj száma vidi, ka nyé mo'sá, ste- roga je tak trdno i dugo po'selivávala, vtrá- ga delati; -- nego -- da sze je nyé 'se navo- lo -- po tri dní v-kresmi osztáne, zajej, za- pijé, zaplése, i zakurvári vsze, ka je ona prineszla, ali pridelala. -- Pa esi piján do

mon pride, i ona zazíne 'sáono rejcs nyemi: zbíje jo ino, na gnój vövr'se. -- Etakse nepogájanye, i 'salosztno zákonszko 'sivlejnye sze z-véksema tak dokoncsa, ka mou's povr'se 'seno z-deczovvréd, i 'sena komaj dobí sztreho, da sze je negda vszákomi zamérila z-nepostenim szvojim 'sivlejnyom.

Ví szte zdáj mládi, escse csiszti i nedú'sni! -- Bojdite csedni po lüczkih neszrecsaj, stere sze pred vámi godíjo, ino varvajte szvoje i cejle vase fare dober glász i postenyé, naj za volo vasega csisztoga 'sivlejnya radi vász vu hi'sni zákon vzemejo szouszedszki mladénci i szamice.

Veszeli me, gda koli sze vasega szrczá príme, ka z-mojga szrczá príde. -- Zdáj vám edno pomogo csisztoga i postenoga 'sivlejnya preporácsam mladénci i divojke! -- zdrú'ste sze v-Angyelszko Bratovcsino, v-steroj máte na szvojo i lüczko csisz-toucsó i posteni 'sitek poszebno szkrb nosziti, da bodete Angyelom szpodobni, -- bodete kak disécsi lilium med trnyom, -- bodete bratovje i szesztre med szebom; -- Z-

nikelko vküpprinesenih krájczarov sze szprá-
vi lejpa bratovszka kniga, stera de
mejla na ednom kraji kejp Divice Maríe
precsi sztoga Poprijétja; -- na drú-
gom kráji pa nyénoga diviskoga Zárocsnika
Sz. Józsefa. Ví te pa mogli naszledüva-
joucse regule obdr'sávati:

1. Ki v-Angyelszko Bratovcsino 'selej sztou-
piti, more návadne vszakdenésnye katoli-
csánszke molitve znáti, kak i prvinszke
vörvajnszke návuke.
2. Vszáka szamicza, stera sze vu Bratov-
csino zapíszati dá, dobi Mat er é b o ' s e ,
-- számezpæ Sz. Józsefa kejp (podobo)
steroga more zmírom na szvojem 'sivoti
nosziti, dokecs vu Bratovcsini 'sivé, ino
ga vszáki dén pobo'sno küsnoti, náj szvo-
jega obecsanya nepozábi.
3. Vidlivo znaménye Angyelszke Bratovcsi-
ne bode, za br a t e: bejli obroucs okoli-
kranscsáka, -- ali: máli zvézek z-bejle
kitice (pántlika) ino máli zvrš ogradnoga,
ali küplenoga rozmarína; -- Z a s z e s z t r e
pa: bejli roubsecz, ali pántlik (kiticza)

na cseli, i na kiklej pecse ali hádre zeli-
nimi konczi nasiti rozmariuszki vejnecz. --
Z-tém znaményom okintseni morejo vsze-
lé príti v-Cérkev.

4. Vszáko leto za brate na dén Sz. Józs-
efa; -- za szesztre pa na dén Ceplene
Maríe Sz. Mesa bode. -- Po dokoncsa-
noj pobo'snoszti dolipokleknejo okoli vel-
koga Oltára vszi nazoucsni bratje -- ali
Szesztre -- ino edenbrat -- ali szesztra --
na glász naprej moli, drúgi pa za nyim --
ali za nyouv -- divisko naprejevztjeszko-
roetak: Nájcsisztejsi Goszpon cslo-
vecsánszkih szecz Jezus Krisz-
tus! ovo! Tebi jasz podlo'sim szr-
cé moje, ino vszapó'selejnya mo-
ja. Odpovém i ogíbatí sze scsém
vszákeféle telovnojnaszládnoz-
ti, stereo ovak vszi lüdjé poprejk
pó'seleti ino v'sívati znájo, náj-
sze Tebi bole dopádnem, Tebi
csisztejse szlú'siti morem, i Te-
bi bole szpodoben posztánem! --
Pokedob pa jasz szám ob szébe

nezbrojena szküsávanya obládati, inemojega naprejvzétja zdr'sávati nezamorem: proszim te ohprecsiszta Divicza Maria, inyédiviski Zárocsnik Sz. József! szproszita za méne od od Bouga pomoucs, náj sze moje szrecé témle'sej vküpszlo'si izjedíni z-szrczom mojega Jezusa, kí je pravvo: „blá'seni szo csisztoga szreczá, ár oni bodo Boga vidili.“ Amen. Za tém ogobougslivim czveté-cse mladine govorejnyom, Dühovnik szvoje pridájo, vu sterom na krátki pohváljonyou za volo toga diviskoga naprejvzétja, steromi sze Boug -- Angyelje -- Szvéci vu nebészaj - roditelje -- rodbine -- fárniczke - iszami (Dühovnik) tüdi veszelijo, gda vidijo szád szvojega vesenyá, --ino poszrcsijo Bratovcsino, náj szvoje denésnyerecsi sztálno na miszli majoucsa, z-niksím nedosztójnim csinejnyom nezovlácsi szvojega szreczá i postenyá i t, v.

Uprav té dén sze v-kuigo notrizapisza-

- jo, kí 'selejo znouva sztoupití vu Bratovcsino.
5. Na angyelszko Nedelo sze prestéjo, kí szo z-Bratovcsine szpomrli; i ki szo na nouvo prisli v drü'sbo. -- Tüdi sze oznáni, csi szo steri za volo kákse szpáke z-bratovszke knige vözbriszani.
  6. Bratje i Szesztre sze májo eden za drügo-ga csisztoucso i postenyé szkrbeti, ino med szebom sze na dobro opomínati, i povesiti, ino od neprisztojnoga djánya odrátati.
  7. V-ostarije i kresmé (zvün csi szo v-káksem szlobodnom poszli, i z-szvojimi roditelmi) neszmiyo. -- Na ponocsni plész nyim je celou nej szlobodno iti. -- Vszáki náj bode v-nosbi i oblecsali ponizen i posteni.
  8. Szkrivnoga znánya meti z-drügim szpolom, je osztro prepovedano.
  9. Gda sze szouszedszki brat ali szesztra neprisztojno obnása: moreta dvá brata mladéncza, -- deklo pa dvej szesztri opomenóti i vpoutiti. -- Csi tou nikaj ne-

haszni: prideta dvá brata -- ali dvejšesztri -- Dühovniki tou'sit.

10. Csi sze na Dühovnika prosnyo i postrlczlaneye blouden brat -- ali szesztranescse pobougsati: z bratovszke knige sze vözbríse, ino sze zapoumni, zakaj je szrabliva ovcza vövr'sena z-pajdástva? -- Csi pa sto z-Bratovcsine v-posteni zákon sztoupi, nyegovo imé osztáne v-knigi, szamo sze tou pripíse: gda sze je o'seno? i gda omo'síla? -- z-kém?

11. Prvo nedelo po Tejlovom je lejpa nedela za angyelszko Bratovcsino *) -- Kí líh more, náj teda príde na prosecio, -- bratje brezi gabána i pláscsa (komi módus nefalí v-szüknyenom) oblecseni, -- v-szvojem rekleci, ali v-jopi zvrš rozmarrina vteknyemi: -- szesztre pa csedno odpletene zeléni vejnecz -- ali pártó -- na gláví! Bratje idejo po dvá dvá naprej pred -- Szesztre pa za preszvétim oltárszkim

---

*) Pri nász, gde jeszte po návadi prosecia, pričsöpínszkoj podrü'snici. — Indi sze lehko na szamo Tejlovo tou zgodí.

Szvesztvom, ino sze vu pobo'snih pesz-
maj csrejdijo; -- „szpodobno onim sztou
Stiri deszét stiri jezér diviskim szlugam,
ki na cselaj szvojih znaménye majoucsi,
ágnyeci bo'semi nouvo peszem popévajo,
ino ga szprevájajo, kamakoli ide“ Oz-
nán. XIV. *)

12. Gda merjé steri brat ali szesztra: ovi
sze morejo po szouszedszkom na szpré-
vod pozváti. Sto lih ftégue, náj príde. --
Pokójnoga brata stirje mladénci, -- szesz-
tro pa stiri szesztre sznájсно -- vu bej-
lom -- oblecsene do groba prineszéjo.**))

---

*) V-dobroj letini Bratovesina nekaj száma vküp-
dá, nekaj pa od primo'snejsih fárnikov na-
proszí pejneze za pükseni práh, ino sze pod
proseciov tüdi sztrejla.

**) Mrtveczna skrinja bode z-bejlim prtóm pokri-
ta, i prt (csi sze zmöre) vdil z-ogradními ali
küplenimi rou'sami naspikani, i na szrejdi
razpetjé z-lejpm diviskim vejnczom obdáno,
stera sze nepokopajo. — Pod szprevájanyom
bratje i szesztre (csi je mogoucse) bode v-
rouki zeléni rozmarin, ali szklepno, ali mrtvecz-
no trávo, ali — kákse drüge féle zelenyé disécse
dr'sali tecsasz, ka na cintori (britofi) Dühovnik
szvoje molitve dokoncsajo. — Gda pa oni z-
motíkov zemlo vr'sejo v-djamo pokójnoga: v-

Mrtvi nehodijo nazáj.

Bánye vöre lüdjé stimajo, da mrtvi nazáj domou hodijo, i trdijo, da szo jih vidili v-tisztom gvanti, v-sterom szo jih pokopali.

Sz. Piszmo szvedocsi, da je met nami, i med pokójnimi velika meja. -- Zvelicsani nazájnescsejo; -- szkvárjeni nemorejo; -- z-purgatoriuma tüdi nej brezi bo'sega prepüscsenyá.

Vszamogoucsi Boug nász pa lehko ovak na dobro nagíba, ali od hüda zavarva, nej tak, ka bi nász v-nocsi sztrasüvao, i

---

száki brat i szesztra tüdi popádne grüdiczo, küsne jo, v-grob vr'se, ino preminoucsemi pokoj vekivecsni 'selej. — Gda je na zvr'seni grob krí's vteknyemi: nájprvo mladénci (csi je te pokójni 'snyih bio) na grob dolizdejvajo szvoje prineseno zelenyé; — (csi je pa pokójna z-szeszter bíla) dekle naprej tou vcsiníjo, da je vesz grob v-ednom zelenyej. — Po tom sze túsni vu Sz. miszlih domou povrréjo, ino sze szledkar vecskrát vu szvojih molitvajh pod Sz. Mesov z-pokójnoga szpomenéjo.

nebi voucso szvojim delavezom nocsnoga po-koja.

Na Pepeoniczo Dühovniczke z-pepélom na cselo opomínajo krsztsenike govorécsi: „Szpoumeni sze cslovek, da szí práh, i z-práhom posztánes.“ -- Csi csloveka mrtvoga tejlo, ka je vecs, v-zemli szprhnej: nyegovo oblecsalo, ka je menye, tüdi neosztáne cejlo. -- Szamo nyegova dűsa, -- steranesz-lísi v-zemlo, da je nej 'snyé sztvorjena, -- 'sivé szrecsno ali neszrecsno na drűgom szvej-ti, nyou pa viditi nemore, kak Bogá nej. -- Pokójnih lűdih szem i tá idejnye je zmisleno.

Zakaj tak szám szebi zmislávas sztras-sila vszákójacska, ino sze jích bojís? -- Sto te hodi sztrassüvat? -- Stímas, da Angyel-je? nej -- ár szo oni nám dáni, náj nász varvajo i bránijo. -- Morebiti vrazjé? -- tüdi nej, ár je Krisztus satana, kakti bejszno-ga psza, na lancz djáo, náj nász nemore v-grizti, nego csi mo sze nyemi ponűjali. Sto tak hodi po nocsi k-hramam sztráh delat? Lagoji lűdjé:

Edna sztaricza sze je tou'sit prisla szvo-

jemi Dühovníki, ka pri nyé hrami 'se nikeli-ko dni okoli pounocsi nasztáne tákse mílo joukanye, vesászi pa grozno trüpanye, dünkanye, i ropotanye, da 'se niscese neszmi domá prenocsüvati, -- ino jáh je proszila, náj bi prisli hüdoga dühá zapriszégat, i odprávlat. -- Oni nyej obecsajo té sztráh ftissati, szamo náj tího domou ide, i na nous vsze odprto nihá.

Za mráka Dühovník poslejo kurásnoga cérkvenoga czéhministra i szvojega hlápcza z-povcsenyom: náj sze eden szkríje nindi zvüna hrama, drügi sze pa náj v-odprto hi'so podkrádne za pécs z-paliczov i z-vousjom.

Obadvá mirovno csákota do edenájszete vöre, -- vsze je tího bilou kak na cinto-ri. -- Za nikelko csasza na hi'si zacsne nekaj dünkati; -- od dvora za tém róslati, rogá-tati, i jajczkati, kak da bi koga v-náj hújsem 'selezji prignáli. -- Pri hrami trejszka, peska zdáj z-ednimi, zdáj z-drügimi dverami. -- dünka po sztejmi, -- loncze, vrese od téo mláti, -- prevr'se kloup, sztouce, ino vesz bejli za szto szé de, -- zkiste krüh vövezeme ino jej.

Zdáj czéhmaster, kak oroslán zhrjü-
vajoucsi, vu iméni bo'sem náglo naprej od
pécsi na sztrassilo vöszkocsi, hlápecz Dū-
hovnikov tüdi sze v-hi'so notriszüne, -- obá
zamálneta z-paliczami, i kricsita za po-
moucs, da je vezz brám zahrúno; -- vous-
je sztrassili okoli rouk fletno zaszüknetá, da
sze je nej gyenoti moglo. -- domácsi ino
szouszedje vküppriletíjo, lampas vu'sgéjo,
i poglédajo sto bi bio? -- Lájnszki hlápecz
sze je z-domácsov cserjouv zeznáno, rad bi
jo v-zákon vzéo, i da jo je ovak nej vüpaó
dobiti: csonte mesznate je goriprivézaó na
szlemen, i odzvüna 'snyimi encasz zvonío,
-- szledi szo nyé pá mácske vlácsile, nad
nyimi sze z-velikim nyáófkanyom szvajüvale
da je i pszovi vola prisla po lesztvici gori
szkocsiti za szodeza. -- Z-tém je Ocsó posz-
trassüvao hlápecz, náj nyemi szvojo csér ne-
prekráti. -- Ocsá lampas k-obrázi sztrassila
podr'si, lájnszkoga szvojga hlápeza szpozna
i právi: zdáj znám, zakaj szi mi obecsao,
ka hüdoga odprávis, csi te za zeta vzemem.
-- Goszpon Birouv szo selmani edno nedelo
meszto 'sené 12 pálicz dáli gorizmeriti.

Nega hújsega kak sztráh, steroga szi cslovek szám naprávi; on nyemi beteg, vcsászi tüdi szmrt prineszé. -- Po noci negdanegda omár, stampet, dveri, lade poka-jo od mraza ali toploucse, mácske nyáofcse-jo, müsi cizkajo, ali kákse 'sivázen ropocse, czvili, túli na hi'si ali okoli hrama, ka sze bojazlivim lüdém hitro neznáno zdí. -- Neplási, neboj sze gda kaj táksega zaváras, nego vecs kurásnih mo'skih zazovi, lampas vu'sgi, paliczo v-rouke vzemi, ino idi glédat, gde kaj neznánoga csüdnoga csújes; -- hitro vtihne, ali poká'se sze, -- bos vido, ka je?

Szi v-nocsi na pouti ino kaj csüdnoga vidís? --prav dobro pogledni. -- vcsászi sze cslovek szvoje tejnye vsztrássi. -- Mocsno pitaj: sto je? -- ka scsé? -- Szamo lagojega csloveka sze je bojati -- vudné i v-nocsi. -- Ali csi Bougi prav szlú'sis, ino sze ga bojís zbantúvati, nebode moucsi meo nad te-bom nepriáteo.

Krouto je neszpámetno i skodlivo, gda matere, babe ali dójke málo dejte, naj hitro

zamukne izaszpi, posztrassújejo, kaj e bá o --
báo vzeme, csi tiho nebode. -- Od toga
sze mlajsé tak szplási, da tüdi odrasceno
v-kmici z-hi'se vö neszmi:

Niki Goszpoud i Goszpá ideta eden fas-
senszki vecsér k-szouszedi na máo. Nyih
dr'sina szo sze teccasz v-ostarijo na plész
pokrádnili. Dójka bi tüdi rada sla plészat,
nego letosztaro dejte nescse múcsati, i zasz-
pati. -- Dójka nyemi sztrassilo narédi, na
posztelo k-nogám posztávi govorécsa i ka-
zécsa: csi sze gyenes, ali zajoukas, bá o-
báo te odneszé. -- Dejte náglo mukne, i
dójka plészat letí. -- Goszpej nekaj nedá po-
koja, zahválíjo sze pri szouszedi, -- setújo
domou, ino nájdejo szvoje dejte v-poszteli,
ka z-odprtimi ocsmi sztrassilo gléda -- odsz-
tráha mrtvo.

Bliszka i grumí, szamo náj nevdári.

Grum je nej kamen, kak níki stímajo, ár on, csi v-csloveka ali v-'sivino trescsi, neraztere csonte, ka bi sze po kamni moglo zgoditi. -- Nego viziko pod nébov je csüdna kovacsnicza. -- Jeszte ogeny i voda; vöter píse hújsi kak kovacski meh. -- Naprávi sze de's, sznejg, tocsa, ino celou grum sze szkúha. -- Sto pa tam dela? -- Nej czomprnice -- nego on, kí zapovedávamourji i vötram; -- Vszamogoucsi Boug má obláke v-szvojoj oblászti; vötri szo nyegovi hlápci. -- On je vszáko sztvorjeno sztvár edno prouti drúgoj zvagao -- edno prouti drúgoj zracsúnao, nikaj je nej visse -- escse je i blizk i grumlancza potrejbna k-cimpri szvejta.

V-eto csüdno kovacsnicze nám je Boug dopúszto nikelko notripoglédúoti, da sze nyé prevecs nebojísno.

Csi pecsatni vojszk po szúknyi csou-

vas, da sze szegreje, májcine lísztike papí-
ra na szé, potégne, ino páli szpüszti. -- Tü-
di szmola i szvila ('sida) tou delata. -- Csi
pa glásovato kolou tak szegrejes po csouva-
nyi, tolko ognya sze naberé, da iszkre od
nyega luszkajo, -- tomi nebeszki ogeny
právíjo.

Kak na szvili, szmoli, gla'si í t, v,
nebeszki ogeny naberés: tak ga po zláti,
szrebri, 'selezji i t, v, zgübís.

Vu zburkanom vrejmeni szo obláčzke
puni nebeszkoga ognya, steri sze po vötri
glodajo. -- Je eden oblák prepuni: ogeny sze
k-szouszedi za'sené, ino zabliszne. Csi szo
pa prepuni obláčzke blüzi zemlé: nebeszki
ogeny na zemlo setúje, to je tou: grum v-
dári, ka sze po zími malogda godí.

Gda sze blízka i grumi: nej trbej na
pouli szem i tá lejtati, -- 'sivíno, csi vozis,
nepogányaj, -- nesztój pod káksim vizikim
drejvom na szami, kama rado dolipufne: ne-
go bole je gvisno na klaj le'sati, denok nej
kre vodé, niti blüzi oszlice szená, ali blüzi
kopév.

Szi pod sztrehov, gda blizka i grumi: nesztój pod kapelczov, nej pri pécsi, nej pod dinnyákom (rourom) nego sztój na szer-téli. -- Gdekoli szi táksi hip, doszta szrebra, 'selezja ali drügeféle bruncza, po sterom rad tecsé grum, z-szebom nenoszi.

Níki, dare sze náj bole blizka i grumi, pipo nap'séjo, na'sgéjo, ino v-zburkanom zráki glédajo csüdne nebeszke prikáz-nih, csí gli Düh Sz. právi „da molitev pravicsnoga obláke predíra.“ Záto je bogábojécsa sega v-szombatelszkoj püspekíji z-velkim trifárti na krátkom zazvoniti, i krsztsenike k-molitvam opominati, gda sze pogibelni oblóczke pribli'sávajo, -- naj pázijo lüdjé -- naj Bogá zmo'snoszt csüdivajo, steroga szo telikokrát brezi vszega sztráha z-rúsni-mi grejhi za nikaj dr'sali, i za volo szvojih vnough nezmemnih grejhov vrejdni, da nyé Boug razsáleni z-tocsov pokastiga. -- Pa denok náj hűjsi krsztsanje náj bole tou'sijo Skolnika, zvonára, i zvoné, kajih je bejszna tocsa pobíla, -- táksi kmetovje szmejo mrmrati, sterim sze vnou'sa na Merkovo,

ali krí'sno fárnó prosecio priti, ali koga od hise poszlati, ka bi tam za blagoszlov na pouli i goriczaj Bogá molili.

Pámeten krsztsenik dobro zná, da je oblákom dugo zvoniti prepovedano, ár ták-si híp v-túren rado notrivdári; -- nego z-Job Patriárkom právi: „dobro szmo vzéli od Bogá, hüdo tüdi volno pretrpno. Boug nám je dáó, Boug nám je vkrajvzéo, tak sze je zgoudilo, kak sze jenyemi povidilo, bojdi bos'sa vola.“

Csi bí pa grum vtégno gder vú'sgati kaj: teda líh more brs tá gde gorí bej'sati na pomoucs, -- zvoné v-en kraj biti, -- i pri ognyi nej klajfati, v-nyega zíati, ino roké vkrí's dr'sati. Nego 'senszke naj vodou v-skafaj noszijo, moski pa z-haklami i drvariczami sztrejho trgajo, da ogeny prepreszijo. -- Túdi sze more bli'snya sztreha z-mokrimi koczami ali ponyávami pokriti, naj sze 'sarecsína, stero vöter noszi, nyé nepríme.

Csi bi trbelo z-vu'sgánoga hrama kaj vönosziti: pogorelci poulek kvára nej trbej escse véksega kvára csiniti, i kaj zaszvoji-

ti, vkradniti 'snyegovoga; -- etakso hüdobnoszt Boug i poglavárje osztro pokastigajo.

Czomperníja csaleríja — szama Ciganíja.

Csüdno je, pogousztom szmesno, pa tüdi 'salosztno, kak lüdje krsztsánszki vu dühovnih i telovnih potrejbcsinaj radi tam pomoucs iscsejo, gde pomoucsi nega, za düso vu szkriivnih, krivovörnih ino zmislenih molitvaj, i pobo'snesztih; -- za tejlo pa pri boj-dikaj mazeczaj, czomprniczaj, csaléraj! -- stere szí bedászti lüdje szamí napravíjo, gda kák-sega sztároga, pleslivoga deda za csalé ra; -- kákso grdo, püklavo, okajeno babo ali ciganiczo pa za czomperniczo prekricsíjo, ino sze jíh bole bojíjo, neg závcij bobéna.

Eden hertar, koga je vtrága bilou vzími z-delom krúh szlú'siti, szí je zvoló kou-disko paliczo, na stero szí je níkelko 'selez-nih rincsicz gorina rédo. -- Uprav szo me-

szárili pri ednoj kmetovszkoj hi'si, gde je i proszo malo szlanine, zábela. -- Da je nyemi kmetojczo nej dála: ide csemeren na dvor, i z-paliczo v po szvinszkoj kopanyi postoverja, i zropota. -- Szászila sze je kmetojcza tou vidévsi, za nyim neszé zábeo i klobászo, ino ga proszi, naj oddela, da szvinyé nebodo beté'sne. -- Etak szí lüdjé szamí csalére, i czompernice naprávlajo, -- ino pomoucs od nyih csákajo.

Czompernicze, csalejrje szo szamí szíromaski lüdjé, -- nemorejo nikaj z-bajilom szebi pejnez, ni blága priczompráti; -- szamé tüdi betegüvajo. -- za inda szo nyé vtemnici mantrali, 'sive zé'sgali, i vtonnili. -- Zakaj szo sze pa nej teda rejsile czompernice? -- záto, ár szo szí nej znále pomocsti. -- Veliki bedák je tak tisztí cslovek, ki na nyé kaj trosi, ino sze na nyéh pomoucs zanása.

Bedásztim lüdem, kí na czompernice vörjejo, sze rado zdí v-szneh, kak dabi nyim one na prszaj le'sale, da malo nezaszápijo. -- Eto teskoucsó pa nedelajo czompernice,

nego gouszta krv okolí szrczá pri onih, kí szo 'salosztne i zamislene natúre; -- eto teskouco zvéksema trpíjo oni, ki sze k-vecsérjí graha, 'sgánkov, krumpírov, ali káksekoli trde hráne prevecs namecsejo, taki szidolilésejo, ino na lejvom kraji zaszpíjo. -- Ténka vecsérja szí szládko pocsíva.

Csi krave mlejka nemajo; -- csi módraszto alikrvaszto mlejko dojíjo ali scsíjo: nej je czomperníja, nego beteg, steri pride od inyaszte ali czvetécse passé; v-zími pa od lagoje dvorbe. -- Etakse krave bedászte'sene z-kadilom scséjo zvrácsiti, kak dabi dín szkousz kuszte (debele) krávnje kou'se do trobúja notrimogao, gde gnejzdo mábeteg? -- vnogo bramov je 'se zgorelo od tisztoga 'sivoga vógelja, z-sterim szo nepazlive 'sene kravo kadíle v-stali! Prouti krvasztomi mlejki, ali krvoszczányi náj bougse domáce vrásztvo je eto: „Edno prijíscso lenovoga szemena v-maszli (pou stúte) vodé kúhaj dobre pou vöre: odczejdi lenovo vodou, i raztoupí v-nyej eden lot szolítra. Tou mlácsno pítjé vlej beté'snoj kravi v-goubecz trik-

rát na dën: vgojdno, podné i vecsér; v-trih dni bode pomagalo.

Ali nuczaj eto prirocsno vraszto: „Vzemi edno stuczno v-nadojenoga krvasztoga mlejka, prilej kupiczo prav osztroga i mlácsnoga vinszkoga jesziha, ino vlej kravi v-goubecz zájtra, opodné, i vecsér. Za tém zmejsaj er'seno melo v-mlácsno vodou, i dáj kravi pití; za trí dni de zdrava.

Csi kravá szkoti, ino sze taki tishti dën nesciszti: mír nyej dáj do drügoga dnéva; teda poulek dobre krme dáj nyej piti z-er'senov melov zmejsano mlácsno vodou, v-steroj sze je szerbosztjé kühalo; -- krava sze znebí szvojega ocsíscsenyá. -- Etak sze lehkó pomore lüdém i 'sivíni, csi cslovek zná tráve, stere rasztéjo po zemli, -- brezi kedila, bajíla, i brezi zobsztonszkoga sztroska na czompernice, na csalericze, i na csalejre, stere níki neszpámetni krsztsanje za vékse stimajo, kak zvucsene vracsítele (Bádere) -- ár gda dugo betegújo, mejnijo, da nyimje djáno -- da szo na dj a l í n i : od dalecszi dájó káksega csalejra prizvátí. -- vcsá-

szi tüdi pücza -- mrzloga meszára -- kak dabi
okrsztsenoga bete'sníka trbelo 'sívoga gúli!

Ka pa csalejrje delajo okoli bete'sníka?
-- oni radi pridejo, szamo naj dobíjo dobro
jeszti piti, i plácso, -- ali pomágati nevejo,
da szo sze nej vcsíli, niti steti neznájo, nis-
teri czelou sze neznájo prekrí'siti. -- Nego
po czigánszkom 'sarjávo vógelje ali kaménye
vu vodi vgasújejo; -- kárte premetávajo; --
v-káksoj czapi koszminye ali kákso trávo v-
posztelo ali v-jászle vtíkajo; -- na kri'so-
poutji krouge i kri'se rédijo, ino vivlevavle
gucsijo; -- na rásztovom péni szkisznyeno
cserno descsevno vodo v-glá'sek nalijéjo, --
vcsászi vmesz i szvojo szczalino ali za sta-
lami 'sivinszko pridájo, -- i lá'sejo, ka je
tákse vrásztvo krouto dobro i drágo; -- pa
ka bi bilou nego 'snyim bete'sníka vmorijo,
da szo jích tisztí, kí sze órocsíne, ali kákse
drúgeféle dobroute troustajo po szmrti be-
te'sníka, szkrivoma podküpili, i najéli!

Cseden krsztsenik v-betegi vracsitela
k-szebi privábi, ár je szám Boug nyega od-
loucso za skér i pomogo lúdém 'sitek zdr'sa-

ti i podugsati. -- Vracsitelje szo sze vesili
csloveka z noutra i izvüna szpoznati, ino be-
té'snomi pomagati. -- Oni szo toti nej vsza-
mogoucsni, ka bi mogli Bougi i szmrti: za-
povedávati: denok bi nyim krivicza bila vou-
csi metati, da nikaj nevejo, ár szo vracsi-
telje 'se vnougim otrokom roditele, vezága-
joucsím 'senam tivárise od groba, k-steromi
szo 'se pribli'sávali, nazáj v-nárocsa szpra-
vili, i nyihove mokre ocsí poszűsili. -- Szám
Boug veli vracsitele postüvati, v-betégi nyé
nűczati, nyim beteg brezi zadr'sávanya zo-
vadíti, ino nyih bougati. -- Oni znájo zamú-
csati, kak szpovedníczke, vsze, ka bi
bete'sníka oszramotílo; -- Nyim sze mili
káksi koli betésník; -- oni sze veszelíjo,
csi koga ozdrávijo, ár szamo tak díko i
glász zadobíjo. -- Vracsitelje sze Bogá bo-
jíjo, szvojega kaksté szíromaskoga bli'sni-
ka lűbijo, i nyemi v-betégi radi pomagajo
za málo ali celou nikakso plácso, -- Nyiho-
va mestrija je bole za postenyé kak za pej-
neze.

Níki Szvéci szo beté'sni bílí po 30 lej-

tih, kak Sz. Ludwina: *) jeli nyim je tůdí poczomprano? -- jeli szo na djalíni bilí? -- oh nej -- nego Boug csloveka po dobrou-taj i kri'saj v-nébo pela. -- V-zdrávji szpre-vedüje, v-betegi po'salüje cslovek.

Od czompernicz i csalejrov szo pogi-belnejsi cigánje i ciganice, sterim delo vo-nya, nego sze po ednom, ali v-seregi pote-pajo, po vészi oglejujejo, i nalükávajo, gde? kak bi kaj vkrádniti? ali koga vkániti mog-li? -- Tecsasz, ka edna cigánicza prav recs-liva, divojki, ali mladénci na dlani 'sile zbro-dáva, ino z-szrecsnim zákonom obláse; z-'se-pa róbecz, ali mosnyo; ali pipo vöpotégne-

---

*) Sz. Ludwina csízta divícza je za volo szvoje preimenitne lepote krouto gouszta, i velika szküsávanya trpejla. — Lejpi, mládi i bogá-ti moski bi jo radi meli za zákonszko tivári-siczó, ali za lůbo. — Czlou nyé lásztni Ocsa jo je przsiljávaó k-omo'séjnyí. — Ona sze je pa molila Bougi naj bi nyé czvetécse lícze tak rú'sno vesíno, da sze drůgomi níkomi, nego nyemi szamomi, dopádne. — Ka sze je zgou-dilo? — Boug je na Sz. Ludwino priposzlaó eden beteg, steri jo je 38 lejt mantráo. — Ona je pa szploh vu szvojem szrci tak veszé-le bíla, da sze je vszáki cslovek nad nyouv zacsüdivao. --

jo ovi cigánje, -- pa szí dájo za lá's plácsati. -- Oni szo tak osztroga pogléda, da bodáka i bedacso v-migi szpoznajo, ino sze okoli nyih náj ráj obrácsajo.

Gda tej zamázani gosztovje vu kákso vész pridejo: pri vszákoj hi'si morejo vszi domácsi na nyé glédati i páziti, naj kvára nevesiníjo.

Biket z Marko mládi kmet je vecskrát csüo od 'sén, ka szo nisteroucs od terilnice opounocsi domou idoucs vidile na bli'snyem grabasztom brejgi szreberni plamén. -- Niki vescu od cigánov povcseni je trdo, ka tam pejnezi czvetéjo. -- Marko je na szkrívnyem dvákrát hodo kopat pejneze, -- pa zobszton. -- Eden cigán sze Márki pridrü'si v-krcsmi, komi sze tou'si, da vecskrát csúje veliki ropót v-nocsi na brejgi. -- Tam pejnezi czvetéjo, veli cigán, odiva je zdigat. -- Nemáram, kmeszti privolécs odgovori Marko.

V-szrejdo vecsér ideta kopat, ino pozlácseni klúcs nájdetá, steroga je cigán naprej tá pokopao. -- Eto je klúcs, veli cigán,

steri sze v-sztou lejtih ednouk priká'se, -- pred nyím pejnezi czvetéjo, -- v-pétek nyé zdigneva -- naprej bós mogao skrátcza obdarüvati, vmítiti. -- Z-kém? píta Marko. -- Csernoga kokouta zadavíva, velí cigán, v-nyega szedem zlátov materé bo'se, 3 kri'sevacse, 2 poukri'savki i edno libro polo'siva. Csi etaksih pejnez nezmores, jasz ti poszoudim. -- Marko z-jüncseszkih pejnez cigáni szame dvájsice nasté, v-csetertek sze poszti, -- v-pétek v-cérkev ide -- vecsér szta do pou edenájszete obá v-krcsmi pilá.

Zdáj vzemeta csernoga kokouta, v steroga szta pejneze zasila, ino szi na brejg szvejtita. -- O poudvanájszete szta szívi blizsk zaglednola, -- cigán právi: da rávno tam pejnezi czvetéjo; -- hitro tá prisztoupi-ta, ino rávno na tiszto meszto v-nouvoj szklejci kokouta zakopata. -- Cigán sírki kroug naprávi, ino Marki velí na szrdíni szklejce pokleknoti. -- Zdáj Cigán zacsne hokoszpo-koszivati vivlevavlati; -- z-dvöj lúkeny pa zablizsne, zabobnyári, ino zrogácse tak, da sze vesz brejg trouszi, ino Marko trepe-

cse. | Za tém zafúcska cigán med prszte, da je po vúbaj zvonílo, ino zacsne nikák od v-szejh krajov sztáre lonce (pizskre) lúcsati, da Marko 'se po szili klecsi, moli, ino sze k-szmrta pripravla. -- Náglo naprej szkocsi-jo z-velike jame cserni sztrasni moski, eden Marki na glávo szajávi lonecz poveszne, da sze nyemi po líci cedí, -- ovi ga zacsnejo nemílo z-peszniczami pufkati po glávi, po rebri, po zádnyici. -- Gda lonecz z-gláve do-livr'se i za pomoucs kricsí: vidi z-drüge grabe pá skrátecza prileteti, komi je z-goubcza ogeny goró. -- Marko Jezus Mario kricsécs komaj 'siv pobegne, ino sze nyemi zdí, kak da bi sze pou bregá za nyim poszünolo. -- Kama je pa cigán? -- Nega nyemi ni dúha, nej sztopnye, kí je cejli keden z-szvojimi pajdási za brejgom kühao, peko, i pojo, ka szo szpokoudivali, ali vkrádnili: zdaj z-Marka pejnezí inan je odfükno.

Ob ednoj po pounocsi pridíja Marko malo 'siv domou, -- blejdi kak szmrt sze za sztol vszéde vesz zovlácseni, poválani i vonyécsi. -- Gda szí nikeliko odehne: zacsne

pszüvati cigána i pripovedávati -- Drügi dén szta dvá szouszeda hodila kokouta iszkat, pa szta drügo nej nájsla, nego en küp vó-gelja i nekelko csrejp. -- Tou je prav po cigánszkom -- szo gúcsali po vszój véski, ino Marka gdebodi vöszmeháli. -- On je pa od sztráha i od 'salosztí', ka ga je eta cigáníja vnogo pejnez kostala, obete'sao.

Potrebno je znáti, da sze ponocsi ní-kédik szlejpi ogeny szvejtí. -- Ón je nej drü-go, nego szapout (szpár) steri sze rad zém-le vökadí pri múzgaj, ali na táksih mejsz-taj, gde szo cslovecsa ali 'sivinszka tejlá zegnyílila. -- Táksa szvetloszt sze dá od vö-tra szem i tá pogányati, ino sze csloveki zdí, kak da bi sarjávi cslovek za nyim szkákao. -- Denok sze nej trbej níkej toga bojati, ní-ti szimati, kak dabi tam pejnezi czveli.

Vczeplávanya bobink (oszipnicz) je velika dobrouta za deczo i roditele.

Bobinke (oszipnice) szo törcci pred 700 lejti v Europo prineszli. -- Tá küga sze je szvoje dní v-nasem kraji tüdi podomácsila. -- Med sztou lüdih jích nej pét bilou, sterih sze nebi prijéla. -- Koga je nej ali v-mater-noj ztrobí, ali véksoj dóbi vmorila: tisztomi je pikaszto raztrgano líce narédla, -- ocsi oszlejpila -- vüha oglúpila na vsze 'sive dní. -- Komi szo bobinki na prsza vdáрили: vsze 'sive dní je hropío i hrípao. -- Vnougim szo sze tak hüde oszipnice narédle, daje z-me-hérov szmrdécsi gnój vöteko, líce nyim je oteklo kak lonecz, sztrahé szo doubili, vsze je pod nyé letelo, ino za 10 ali 11 dni szo mogli mrejtí. -- Za velko szrecso szo dr'sa-li, csi je sto od edne ali drúge oszipnicske nevole szloboden osztáo!

Lüdjé szo szi dugo nej znali pred touv kügov pomágati. -- Móder mo'sák Jenner

Eduárd angliánecz pred 60 lejtíh je vecskrát pri kravaj zapázo, da szo sze nyim povimeni mozoli vöszpísali, steri szo sze vcsászi tüdi 'senszk mládh po rokáj prijéli, stere szo dojile, i da szo tákse 'senszke od bobink nigdár nej obetésale.

Tou sze nyemi csüdno zdelo, i zacsko je na szkrivnyem nosicz v-krávne mozole namocsiti, ino nyé mládim lüdém vecs lejt na rokou vcepiti'; — záto sze nyim tüdi k rá v-ji bobinkki právi.

Od leta do leta bole gvisno je vido, da szo sze v-nikeliko dni mozoli pokázali, ino za oszem dní kak grah veliki zrászli, okoli popkov pa lejpi erdécsi obroucsek meli; Etaksi lüdjé szo nej nikaj obete'sali, szamo jíh je 8 ali 9 dní malo gláva zabojejla od nikelike tré'slike. -- V-deszét dní sze je mála kraszticza narédla, po malom zacsernila, v-trí kednih pa lepon na ráhi olúpala, i doliszkapala brezi jamice. -- Etaksim mlájsom szo vcepleni bobinkki (oszipnice) lejpo-ga gladjoga obráza nikaj nej odrli, nego je vesz 'sivot cejli i jászni obsztáo.

Nikse lepílo je tak nej na tolko pripomoglo k-lepoti cslovecsánszkoga roda, kak krava.

Jenner Eduárd je vu leti 1796 na dén 14 velkoga Trávna vu nazoucsnoszti v-nogo lúdih prvikrát oszipnice vceplávaó, i po tom potrdjeno szvojo znájdbo cejlomi szvejtí na znánye dáó. -- Od tisztihmáo vszi Czaszarje, králove, i Poglavniczke zapovedajo szvojim podlo'snikom oszipnice (bobinke) vcepiti, naj sze mlájsi od sztrasne bolezni, i preráne szmrti obarjejo, i naj roditelje zszvojov deczov teliko szkrbi i 'saloszti nemajo. -- Pri nász vármegyévszkomi Pádari za kmetovszko deczo Czaszar placšuje. -- Jeli je tou nej velika dobrouta?

Pádarom, kí bobinke vzeplávajo, je zapovedano na 8 dén poglédnoti, csi szo sze vceplene oszipnice prav príjale? -- Kogaszo sze príjale, z-jezero sze komaj ednoga nazáj primejo. -- Vrásztvo tüdi vszelé nepomága, jeli sze pa záto celou nebomo v-betegi vrásziti dáli? -- Dober fárník volno vcsini, ka nyemi dühovni pasztir velíjo, ár

je tiszto za nyega nej hūdo , nego hasznovito. -- Kí pa cérkev neposzlúsa, táksega velí Krisztus za pogana dr'sati.

Krivicsno blágo nema szrecse.

Níki bi radi vnogo blága meli, i da nyim ga je Boug prekráto, niti szi ga nescsejo pridelati, ali szprosziti: drúgim na szkrivnyem, ali po szili jemléjo, csi je gli Vsza-mogoucsni na gori sinajszkoj med grumlejnym i bliszkanym prepovedao krádniti; -- csi gli Sz. Páveo Apostol velí: „tolvaji ino razbojniczke nebodo bo'sega králesztva örokküvali“ Gal. V.

Tou sze lehko vörje, ár i posteni lūd-jé med szebom netrpíjo tolvaje, razbojniké, pokedob sze za volo tatbine i vkanyüvanya vnogo 'saloszti, sztráha, kvára, priszéganya, pszüvanya, preklinyanya i drügeféle grejhov godí. -- Záto vóra Krisztusova vcsi; da sze vszáki drúgi grejh kaksté veliki

z-káksov pokourov szpokorí: szamo sze tolvajsztvo neodpüszti, dokecs sze po szvoj moucsi vsínyeni kvár i krivicza nepoprávi.

Krivicsno blágo túdi nema szrecse, — Nisteri lüdjé dugo krádnejo, i vkanyüvajo szrecsno, ino sze obogátijo: denok sze rado zgodí, da tolvaja zgrábijo na húdom deli, i teda ga neszmilno — ocsiveszno zbijejo, — na lanczi — v-temnici z-gládom i teskim delom mantrájo tak, da lüdjé vküppribe'síjo glédat, i zvedávat: sto? — i odked bi bio té grdün? — pa sze tát|nemíli níkomi, — nego vszáki sze nad nyem szpomené z-sztáre szlovenszke pripoveszti ete: „vrés sze teccasz noszi na sztüdenecz, da sze sztere.“ — Ober szrámote more tolvaj teliko nazáj plácsati, da nyemi nedójde vsze, ka je szpokradno: nego i z-ocsinszke örocsine, ino z-lasztivnoga pridelanya more priplácsati, da szám i vsza nyegova dr'sina more sztrádati. — Dosztakrát pravicsen Boug zná kastigati tolvajszkoga csloveka z-betegom, i z-káksov neszrecsov okoli hra-

ma, 'sivine, i na pouli, da more pouleg trp-
lejnya tūdi trositi, ár kak sztára szlov. pri-
poveszt velí: „eden krivicsen krajczar de-
szét pravicsnih zatrosi.“ — „Krivicsno blá-
go pri hrami, pa 'síski v-zrnyi, ali csrv v-
szádi.“

Pa csi gli deci v-rouke príde krivicsno
blágo pokójnoga roditela: denok sze ono
nepovéksa, ueraszté, nego sze szploh szū-
sí, *) — ár szám Boug právi pri Ezechiel
Proroki: „krivicsno blágo jasz na dén moje
fáncoszti raz'seném kak cesztni práh pís
pometé.“

---

*) De male quaesitis non gaudet tertius haeres. —

Ka cslovek krivicsno dobí.

Tiszto trétji vnúk 'se zgúhí.

Peszemszki Prisztávek.

Peszem:

Pred solszkim vcsenyom.

Szvéti Dúh Boug! oszíjaj nász
z-trákmi tvoje miloszti;
Právo volo dáj vszáki csasz
k-vcsenyej nám i dú'snoszti.
Navcsi nász szvéto 'siveti,
Mláda szercza vrvnaj k-tebi;
Nedáj ono pozábiti.
Ka sze vcsimo v-etom meszti.

Na konci solszkoga vcsenyá.

Boug! mí tebi hválo dámo,
da nász povcsiti püsztis;
Kak mí k-tebi príti mámo?
gde od vekoma 'sivés.

Dáj da moremo v-szrci mí

Dobre návuke meti vszi:

Náj kak tí scsés mí 'sivémo

I prídeme vszi vu nébo!

Na Vüzem.

1.

'Se nega v-grobi mrtvoga — Jezusa,
gor je sztáno — zmo'snoszt Bo'sánsztva nye-
gvoga — vadlúje szmrt szpoznano. — Ovo!
kamen odválani — pecsat gorvtrgnyena. —
Zahmán Pilátus zabrání — csüdo gorsztanej-
nya. Alleluja, alleluja, alleluja!

2.

Radújmo sze dnesz krsztsanje! — sa-
tan je obládani, — bo'si Szín nám zvelicsa-
nye — szprávlat ide pred nami. — Nyemi
je prvle potrejbno — blou moke trpeti — i
mrejti, ino tak vrejdno — díko pozajéti.
Alleluja, alleluja, alleluja!

3.

Práva vöra je vtrdjena — z-prevnou-
gimi csüdami, — naj väkse je gorsztanej-
nya. — Viss! bo'sa moucs je z-nami. --
Záto prav Bougi szlú'símo, — naj ga negda
veszéli — v-nebészaj vszi vküp dícsímo —
vu preblá'senom míri. Alleluja, alleluja
alleluja!

Na Ivánovo.

Sto szi? zvedlivi 'sidovje — Ivan! te-
bé pítajo. — Bár csine szvétošti tvoje —
'se povszéd szpomínajo. — Ti szi od Bouga
zebráni — vu materé utrobi; — da po Te-
bi bodo zváni — v-pokouro grejha robi.

2.

Tí nyim z-lejпов példov vgájas — gda
szvoj 'sivot v-püsztní — z-posztom trápis,
i pozávas — grejsne lüdf k-isztíni, — V-

nougi k-Tebí pribe'síjo — 'sitka rejcsi posz-
lü'sat. — Kí Zvelicsitela scséjo — nazoucs-
noga poszlúsat.

3.

Ovo ágnecz bo'si! káses — z- prsz-
tom nyim na Jezusa, — gda ga szrecsen
gorinájdes — kre Jordána potoka. — 'Snyim
zveszelís pokornike — okrsztsene vu vodi;
— k-nyemi posílas grejsnike, — da je v-
szerci ponouvi.

4.

Primorani szi okrszto — Jezusa vu
Jordáni, — i z-odpertih nebész szi csüo: —
Tí szi moj szin predrági! — Ti sze nepüsz-
tís sztrousziti — v-právoj vöri prav mocsen;
— ni od méhkoszti tou'siti. — szvedocsi
Jezus zmo'sen.

5.

Herodesa sze nesztrásis — bár Krála
pokárati, — z-pogüblejnyom 'sitka právis:

— szpáke neszmis dávati. — Záto ti je od-
szecsena — gláva, i za plész cséri — na
szto z-szklejci prinessena — da mati bo na
míri.

6.

Za volo pravice szkoncsan — Szvéti
Ivan! bojdi nas — v-nasoj fari szploh pos-
tūvan — míli Pomocsník vszáki csasz. —
Szproszí nám od Bouga zdrávje — mír i dob-
re letine — troust vu hípi vöre szkrádnye —
radoszt vecsne szvetlíne.

Na szprevájanyi mrtvecza.

1. Szmiluj sze meni oh Boug * poulek tvoje
velike miloszrcznosztí.

Pokosen szam kakti tráva

Szercé moje szeov neláda.

Proszim Te Sztvoriteo!

Míli Zvelicsiteo!

Primi mojo dúso,

Bár szam nej zaszlú'so,

V-nebeszko tvo hi'so.

2. I pouleg vno'sine szmilejnyov tvojih * dolizbrisi kriviczo mojo.

Pokosen szam kakti tráva,

Szercé moje szeov neláda it, d. v-
mesz popejvaj za vszákov vrsztov.

3. Vecs me zeperi od krivice moje * i od
grejha mojga ocsishti me,

4. Ár kriviczo mojo jasz szpoznam * i grejh
moj je prouti meni vszigdár.

5. Tebi szamomi szam zagrejso, i húdo na-
zoucsi Tébe vesíno * naj sze za pravicsno-
ga prestimávas vu rejcsih tvojih, i premá-
gas, gda sze oszoudis.

6. Ár ovo! vu kriviczaj szam poprijéti * i vu
grejhi me je zapoprijéla mati moja.

7. Ár ovo! szí praviczó lúbo * neznána i
szkrivna modroushti tvoje szí oznáno meni.

8. Poskropi me z hisopom, i csishti bodem *
operi me i bodem od sznejga belejsi.

9. Poszlúhi mojemi dáj radoszt i veszeljé * i
krouto sze bodejo radüvale koszti ponásane.

10. Vkrajoberni obráz tvoj od grejhov mo-
jih * i vsze krivice moje dolizbrisi.

11. Szercé csiszto sztvouri vu méne **Bong** * i
Düha právoga ponóvi vu znotrinaj mojih.
12. Nevr'si me vkraj od licza tvojga * i Dú-
ha szvétoga tvojega nevezmi vkraj od
méne.
13. Povrni meni veszeljé blagoszlova tvoje-
ga * ino z-Dúhom poglavitnim okrejpi me.
14. Nepravicsne bom vesío zapouvedi tvoje
* i nepobo'sni sze povrácsali bode k-Tebi.
15. Rejsi me krvi **Boug!** **Boug!** zvelicsanya
mojega * i popejvao bode jezik moj pravi-
czo tvojo.
16. Goszpodne! goriodpri lampe moje * i
vúszta moja bodejo nazvesztsávala hválo
tvojo.
17. Vém da bi steo áldova, dáo bi ga tousze
zná * 'sgávnim dáram nebodes rad.
18. Áldov za **Bogá** dúh szpokorjeni * szercé
potrto i ponísano **Boug!** nezavr'si.
19. Milosztivno vesíni Goszpodne v-dobroj
vouli tvojoj **Sioni** * naj sze zozída Jeru'sá-
lem.
20. Teda primes áldov pravice, darüvanya,
i 'sgávcsine * teda polo'sijo na oltár tvoj
teoce.

Pokoj vecsni darŭj nyim Goszpodne * i
szvetloszt vszigdársna nyim naj szvejtí.

Pri grobi ednoga mou'sa.

1.

Da nász rejszan tŭ odsztávlas — z-
tejlom vréd sze od nász szprávlas — z-lŭ-
bavi te szprevájamo — i pri grobi sze sztáv-
lamo.

2.

'Sáo nám je za tébe krouto — ki szi
vnouge odobrouto — z-szrezá k-szrci z-v-
szakim gúcsao — hamicsíje nikse nej znáo.

3.

V-knigi 'sitka je szpizsano — tvo 'siv-
lejnye, i nám znáo. — Tú'sni sze z tém
potroustamo — ka bos v nebí nepresztano.

4.

Csi bi pa kaj zabránilo — tebi zráven
príti v-díko: — Bougi mo te porácsali —
vn molitvaj szpominali.

5.

Ah! z-Bougom 'se zdáj osztáni — i, ti
sze z-nász neszpozábi! — Boug nám dáj v-
nébi vküppriti — endrúgoga viditi.

Pri grobi edne materé.

1.

Ádamovo dejte vszáko more mrejtí —
niscse sze merejsi, ni bogat, ni lejpi; — ete
gumilice — szkrivajo mrtvece — zemla v-
zemlo prvle ali szledi pride.

2.

Gda okoli groba pokójne sztojímo —
nesztálnoszt 'sitka na krátki premislímo: —

lejpa friska mladost — vcsinila je radoszt
— vszém, i tivárisi szpoznana nyé právoszt.

3.

Bila je vrejla pred deczov vu molitvaj
— i vugodno glászna vu cérkvenih peszmaj.
— Mo'sá je lübila — grejhe odürila — do-
mácsoj dr'sini vu vszem példa bila.

4.

Brez' nyefke szlaboszt lüdih je potrpej-
la — nej 'se privesena pri deli omedlejla; —
neg deczi szprávlati — za szeov kaj niháti
— na szkrbi je mejla za dúso delati,

5.

Vzemi jo vu nébo Bo'se! k-szebi gori
— tü sztojécse lüsztvó za nyóu sze ti moli:
— da szi naj pocsíva — vu míri prebíva —
pri Tebi za vsze trúde radoszt v'síva.

Pri grobi ednoga diteta.

1.

Od onoga dnéva — gda je zájsla Eja —
je nám szmrt za kastigo — dána v-
szém prebridko.

2.

Negléda mladoszti — daví brez szmi-
loszti — dnesz pokoszí mládoga — vütro
pá sztároga.

3.

Vidis pred szeov példo — szmrti szilo
Zélo — povehno je té vejnecz — i nej od-
czveo klincšecz.

4.

Roditelov radoszt — je posztála 'sa-
loszt — gda lübo dejte rano — zgibíjo pre-
náglo.

5.

Boug je nit pretezao — rou'so ksze--
bi pouzvaio — da jo szvejt nepokvári —
szlána nepopári.

6.

V-nebeszkom ográdci — czvela bo vu
szlászti — Boug vám scsé negda dati — nyou
v-nébi glédati

7.

Ocsa, mati za mé — netocsite szkuzé
— med angeyle szam vzéti — angyelcska má-
te v-nébi.

Obsinszka pri grobi.

1. Eti nema cslovek sztálne domovine — csi
du'se tém bli'se k-grobi z-tejлом ide.
2. Nemre znáti hipa szvojga preminejnya, —
vszigdár sze den'k more bojati szkvárjej-
nya,

3. Adám ocsa szi je grejsni jelis zvolo — z-szebom vréd szvojo deczo szmrti podlo'so.
4. Szmrt neprestimáva sztároga, mládoga — neg porédi koszi kak trávo vszákoga.
5. Záto nas náj véksi poszeo more biti, — da nász szmrt nenájde vu grejsnom sztálisi.
6. Kí sze v-'sitki boji Bogá zbantüvati — ali sze z-pokourov pásesi ga ftissatí:
7. Tisztí zaszlü'seno csáka plácso sztálno — nemára bár merjé keszno ali rano.
8. Kak cslovek szvoj krátki 'sitek dokoncsáva — bridko ali szládko szmrt na vek nahája.

Te Deum laudamus.

1. Bo'se! tebi sze vklányamo — Tebé hválécs szpoznávamo — Goszpodina nasega — Tebé ocsó visnyega.
2. Vörni cslovek te zazáva — nebeszki dvor te zvissáva — Tebé Angyelje dícsó — i v-sze zmo'snoszti kricso.

3. Boug Szabaoth je szvét, 'szvét, szvét — Boug Ocsa, Szin i Dúh je szvét — Boug seregov nebeszki — i Goszpodin angyelszki.
4. Zemla i néba puna je — velicsánsztva dike tvoje. — Tou vszigdár kerubini — hválo i szerafini.
5. Tebé hválo vucseniszke — Proroki i Mánterniczke — vsza Cérkev Tebé hváli — po cejlo szvejti glászi.
6. Ocsó brez koncza dobroga — jedinoga szina tvojga — i Dúha Bátritela — nász vszejh Poszvetitela.
7. Oh Jezus! ki goszpodüvas — i po vszem szvejti kralüvas — Ti szí sze za csloveka — koga lübis od veka.
8. Ponízo z-nébe sztoupiti — i na zemlo med nász priti — po utrobi Divice — nase plácsat krivice.
9. Szedís na desznoj tvojega — Ocsé Boga nebeszkoga — odned páli scsés priti — hüde, dobre szouditi.
10. Zdáj pa Tebé mi molimo — za pét tvojih rán proszimo, — naj k-vszém Szvéczom pridemo — vecsnim mokam vujdemo.

11. V-dobroj vouli tvoje lüszto — ravnaj lá-
daj vsze krsztsánsztvo — szvéti blagosz-
lov nám dáj — vu nébo nász pripelaj.
12. Tebé vszáki dén dicsimo — blagoszlá-
vajoucs hválimo — puno dike velike — Imé
tvoje na veke.
13. Goszpodne! vari nász vszigidár — da v-
grejh neszpádnemo nigdár — zgledni sze
na sziroute — vzemi vkraj nyim nevoule.
14. Vüpamo sze zadobiti — vsza dobra od
Téb' szprosziti — ár szi ti nas Ocsa szám —
szmiluj sze sziroutam nám.
15. Primi nase zahválejnye — za vsze dáre i
vszmilejnye, — dáj nám po szrecsnoj szmer-
ti — k-Tebi vu nébo priti.
16. Da Te bomo tam hválili — i z-vszémi
Szvéci dicsili — Ocsó i Szina Bóga — i Dū-
ha preszvétoga.
-

Sztára Gregorácia.

1.

Szvét' Gregor Doktora

Módra Preceptora

na nyega dén;

Poulek sztára réda

Soula nasztávlena

je za vcsenyé.

2.

Hodite vi z-nami

ár szmo po vász prisli

dobra decza!

Hodimo vu Soulo

vu to hi'so bo'so

z-toga meszta.

3.

I ftice nebeszke

gda prido k-nám lájnszke

v-protolejtji;

Kak sze povno'sajo

lepo popejvajo

v-toplom zráki.

4.

Bode Roditelje!
vám na radoszt dejte
kak lejpi d'sün's.
Krisztus opomina
v-soulo naj posíla
vszáki szvoj kints

5.

Vu szvojem detinsztvi
Krisztus je bio v Cérkvi
med Doktormi;
On je vcsenyé lübo
deci niháo példo
vu templomi.

6.

Ár v-etaksem meszti
kak v-rodnom ográdci
te mladíke,
Zrasztémo mladénci
Za nász i na ténci
te divojke.

7.

Ki sze v-souli vcsíjo

na goszpodsztvo prido
csi Boug tak scsé.

Preszvecsena gláva
bougsa je od zláta
má postenyé.

8.

Ár Predikátorje
hiresni Doktorje
v-souli zrászo;

ár Magistratuske
z-soule vö vládniczke
zido rázno.

9.

V-tom meszti málicski
Czaszarje i Králi
zrászto gori.

Nevolne sziroute,
vesászi kak goszpoude,
ny'e szvejt moli.

10.

Na passi, na pouli
cslovek zraszté gouli
neznájoucsi.

Zvün soule bou szlejpi,
bloudi kaksté lejpi,
kakti v-nocsi.

11.

Záto drága decza!
Skolnik na nász csáka,
hodte známi.
Meli te veszeljé
vszákojacsko vcsenyé
hodte z-námi!

12.

Pa csi po vszem vszega
nedáte deáka
od szve hi'se:
Tollar na papíre
z-dobre voule dájte
csi ga máte.

A, a, a, dnesz je dén Gregora;
vu sterom mí iscsemo
deáke vküpszprávlamo,
A, a. a, dnesz je dén Gregora.

E, e, e, dobro nász poszlúsajte!
ka vám zdaj popejvamo
i ka od vász csákamo,
E, e, e, dobro nász poszlúsajte.

I, i, i, bojte gazdi gotovi:
deczo z-námi püsztite
zevszim nász darüjte,
I, i, i, bojte gazdi gotovi.

O, o, o, mi vsze radi vzememo,
en gros ali putoro,
ali pa edno libro,
O, o, o, mi vsze radi vzememo.

U, u, u, dobro bode za nász tou,
dobro i vám 'selejmo
veszélo popejvamo
U, u, u, dobro bode za nász tou.

Ö, ö, ö, hodte ví otroci vö,
po vász szmo eszi prisli
ka bi z-nami v-soulo sli,
Ö, ö, ö, hodte ví otroci vö.

Û, ü, ü, hodte 'se je vrejmen tü,

Skolnik szo nász poszlali
da bi vász v-soulo zváli
Ů, ü, ü, hodte 'se je vrejmen tū.

Zdáj szmo vám szpopejvali
ka szmo steli povedali
dober gazda gazdaricza!
Dájte nám ka zmorete
prázne neodposlite
posten gazda gazdaricza!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000509180

11. VII. 1948.

gan furt egg
mit a furt a key
pordilla turt
hordun

Ki an stypat a Ru
frobis hurevija, sajot
azmeki va Rufubor
ce kajitjer
a privatel ulja jagbol
van, vel banor nire
lef

